

Pro Urbe díjas Buzay József

Piaci portya Érden

Kerekasztal: Részről az egészig

Százhalom

V. ÉVF. 50. SZÁM

2017. OKTÓBER

ÓVÁROSI KÖZÖSSÉGI, KÖZÉLETI FOLYÓIRAT

Fotó: Pap Miklós

A TARTALOMBÓL: Pro Urbe díjas Buzay József • Piaci portya Érden • Kerekasztal: Lokálpatrióták részről az egészig • Ismerős arcok: Holéczi Béla • Elnökváltás az OMNYE élén • Egyszer volt: 1956 eseményei Érden • Egy lány a kastélyból: Sebestyén Erzsébet története • Messziről jött ember: Krisztián Ferencné

Novemberi PROGRAMAJÁNLÓ

BARÁTSÁG KULTURÁLIS KÖZPONT

ŐSZI – TÉLI „ÖRKÉNY” FELNŐTT SZÍNHÁZI BÉRLET

2017. november 7., 19.00

**Ray Cooney –
John Chapman:
KÖLCSONLAKÁS**

~ bohózat ~
a budapesti Játékszín előadása
Helyszín: Barátság Kulturális
Központ – Színházterem
rendező: Kapitány Iván

VÁLTOZÁS!

Az Őszi-téli „Örkény” bérlet 2.
előadása
2017. november 14., 19.00

**Topolcsányi Laura
– Berkes Gábor: A
FÉRFIAK A FEJÜKRE
ESTEK!**

~ zenés vígjáték ~
a budapesti Turay Ida Színház
előadása
zenei vezető: Berkes Gábor
rendező: Sztárek Andrea

**Eric Toledano –
Olivier Nakache:
ÉLETREVALÓK**

2017. december 7., csütörtök
19.00

~ igaz mese ~
a budapesti Játékszín előadása
A megható történet egy különös
pár – egy kerekesszékre ítélt
arisztokratának és ápolójának,

a külvárosi szegény negyed-
ben élő, börtönviselt fiatallem-
bernek az őszinte barátságá-
ról, az előítéletekkel leszámoló
kapcsolatáról szól...

rendező: Horgas Ádám
helyszín: színházterem

*

MEGÉLNI A PILLANATOT, A TUDATOS JELENLÉT HATÁSAI

Időpont: 2017. november 8.
szerda, 18:00

Helyszín: Barátság Kulturális
Központ – Színházterem
előadó: Dr. Szondy Máté klini-
kai szakpszichológus
helyszín: Barátság Kulturális
Központ

SÜSÜ, A SÁRKÁNY SZÁZHALOM- BATTÁN

2017. november 12. vasárnap,
11:00
Barátság Kulturális Központ –
Színházterem

ÓVÁROSI TÖKMAG CSALÁDI NAP

Időpont: 2017. november 19.
vasárnap, 10:00

Helyszín: Zenálkó Etel Óvárosi
Közösségi Ház
belépődíj: családonként 500 Ft
helyszín: Zenálkó Etel Óvárosi
Közösségi Ház

VILÁGJÁRÓ BATTAIK- Borneó

Borneó – az orangutánok és az
óriás virágok szigete

Időpont: 2017. november 23.
csütörtök, 18:00

Helyszín: Barátság Kulturális
Központ – Kamaraterem
előadó: Nemes-Nagy Zoltán –
fotós és túravezető
belépődíj: 500 Ft

DUMASZÍNHÁZ

Kis ember nagy gonddal jár! –
Dombóvári István önálló estje
Időpont: 2017. november 24.
péntek, 19:00

Helyszín: Barátság Kulturális
Központ – Színházterem
műsorvezető: Bellus István
belépődíj: 2 900 Ft
helyszín: Barátság Kulturális
Központ színházterem

KARÁCSONYI KÉSZÜLŐDÉS

DUNAFÜREDI CSALÁDI NAP
Időpont: 2017. november 26.
vasárnap, 15:00

Helyszín: Kszellmann Flóra
Dunafüredi Községi Ház
Süssünk és díszítsünk közösen
mézeskalácsot!
belépődíj: családonként 500 Ft
helyszín: Kszellmann Flóra
Dunafüredi Községi Ház

„MATRICA” MÚZEUM

2017. november 18.
„Matrica” Műhely – 30 lépés

2017. december 4., hétfő
Mikulás kvíz

2017. december 16., szombat
Betlehemezés a csekészekkel
és karácsonyi vásár

Pro Urbe 2017 – Buzay József

Sok lábnyomot hagytam Battán

Buzay Józsefet nem szükséges bemutatni Óváros közösségének. Itt él köztünk, Százhalombatta több háza és közintézménye hirdeti keze munkáját, évtizedeken át vállaltközéleti szerepet a településrész érdekében, alkotó közösségekben aktívizálta magát. Számos cikket olvashattunk róla lapunk korábbi számaiban, életrajzi beszélgetéseket különbözővárosi kiadványokban. Ezekből megismerhetők családi gyökerei és egy építész-„dinasztia” története.

Az óvárosi kötődést meghatározó múlt – a Marinkacs Jakab anyai dédapa szántóföldjének végén 1896-ban a Dunaparton elültetett „Millenniumi” tölgyfa, Buzadics József nagypapa a katolikus templom homlokzatát 1924-ben kivitelező építőmester, az 1945-ig falusi bírósági tisztelet betöltő Tóth György nagypapa emléke.

Az 1960-as évek végétől előbb építész-mérnök édesapja mellett – majd később önállóan tervezett családi házakat, közösségi és ipari épületeket – ezek közül a legkedvesebb munkája a „Matrica” Múzeum felújítási terve. Több önkormányzati beruházásnál tervező vagy műszaki ellenőr volt, és a jelenleg formálódó új sportcsarnok tervezésénél az SZKSE Kosárlabda Egyesület műszaki szakértője.

1974-től öt éven át segítette a Városi Tanács munkáját, mint műszaki osztályvezető. A nyolc év óvárosi önkormányzati képviselőség, valamint a tizenöt éven keresztül tartó SZÁKOM ügyvezetés mellett, a finom grafikáiból nyílt kiállításokat, a Liszt Ferenc kórustagságot és a FORR-MÁS néptáncgyesületi tagságot is izgalmas újra és újra felidézni. A kórus elnökeként kapta meg 1998-ban a Kultúráért Százhalombatta Díjat és óvárosi polgárként 2015-ben a „Közösségért Díjat”.

2017. október 23-án a városi ünnepség keretében átvette a Pro Urbe kitüntetést, ami jó apropó arra, hogy megálljunk egy pillanatra.

- Az építészettel tekinthetjük hídnak múlt és jövő között. Szeretném, ha felállnánk en-

nek a hídnak a közepére, és a beszélgetésnek a jelen lenne a kiindulópontja. Egyből azzal kezdeném, hogy Ön szerint, miért éppen most kapta meg ezt a díjat, aminek szó szerinti jelentése: „a városért”?

- Elég sok lábnyomot hagytam Battán – a gyerekkorori mezítlábas Duna-parti, sóderhegyieken kívül is. Hogy mi lehet

sok a tervezői munka. Fellendülőben van a magánérs lakásépítés és az ipari építés is. Az építészeti munka mindig az adott településhez kötődik és a városi embereket, „megbízókat” szolgálja. Benne van a szóban, hogy bizalmi feladat. Életem során talán 500 épületet is terveztem – nagy részüket Battára. A SZÁKOM-nál is a városért dolgoztunk munkatársaimmal. Ebben kevés volt a magasépítészet, de sok a kommunális. A városi korszerű és kulturált közszolgáltatások megszervezése – új hulladéklerakó, szelektív hulladékgyűjtés, zöldhulladék gyűjtés, komposztáló telep – mellett a távhőrendszer energiatakarékos átalakítása, az óvárosi és dunafüredi csapadékvíz-elvezető rendszer kiépítése, a saját vízbázis leválasztása Ercsiben, az üzleti célú vízáradás kiépítése Érd felé, és még sok más közműfejlesztés! Gondolom ez

most az aktualitása? Igaz, már kilenc éve, hogy távoztam a SZÁKOM éléről és akkor kiléptem az aktív közéletből is, de feleségem biztosította a stabil hátteret, és azóta otthon, saját örömeimre csak a tervezésnek élek. Volt több önkormányzati megbízásom is, de főleg az elmúlt két évben lett igen

a több mint 40 éves munka adja ma is az aktualitást, és ezért gondoltak rám a város vezetői – és talán mások is – amikor a díjra javasoltak.

Jelenleg tagja vagyok Sinka László alpolgármester Óvárosi Tanácsadó Testü-

téne. Sajnos, a pénzügyi gondok miatt az Óvárosban az utóbbi időben nem sok fejlesztés történhetett, hiába van a testületben több képviselő is a „faluból”. A Szabadság úton még mindig nincs gyalogjárda és csatorna, a Hun utcában nincs szennyvízcsonna, se csapadék elvezetés. Pedig a megoldásra váró feladatok közül több esetben már kész tervek is vannak, sajnos eddig mégsem történt semmi...

- Mi a helyzet például az utcaképpel, az óvárosi építményekkel? Két éve, a kerekasztal-beszélgetésnél úgy fogalmazott: „gyengül a műemlékvédelem”...

- Ma Magyarországon hivatásszerűen szinte senki nem foglalkozik már a műemlékvédelemmel, egy-két megszállott civilen és néhány intézményi emberen kívül. Ha azok is nem fáradtak már bele. A kormány a hatósági jogkört a járási hivatalokhoz helyezte át, az önkormányzatoknak csak városrendezési, szabályozási jogköre maradt.

- A hírek szerint országsszerte komoly műemlék-rekonstrukciók történnek, adókedvezményel ösztönzik a kastélyfelújításokat...

- Már az önkormányzatiság elején az óvárosi falukép-védelem belekerült a helyi építési szabályzatba, és örülök, hogy a templomok felújítása is megtörtént. Battán a „kastély” felújítást az önkormányzat támogatás nélkül is megoldotta, de sajnos

nincs több ilyen műemlék jellegű épületünk. Sok helyen most új „műemlékeket” építenek, de a „történelemépítés” nem lehetne célja a műemlékvédelemnek. Ez nem az 1800-as évek romantikája, amikor a romokból alkottak valami nagyot. A modernség nem ez, most más elveknek kell érvényre jutni: ami hiteles, azt kipótolni, megőrizni, érthetővé tenni. Szerintem, ami hitelesen nem rekonstruálható, azt nem kellene újjá építeni.

Szákamos koromban a sok beruházás lebonyolítás, szervezés, tervezés mellett elkészítettük például a római híd műemléki felújítási terveit is. Ezt a felújítást is sürgető lenne megvalósítani. A szerb templom freskóinak kutatása is leállt, pedig tudjuk, hogy kincsek vannak ott a későbbi festékrétegek alatt. Ennek a városnak olyan picike a múltja, alig van műemléke, talán három-négy építmény, amire érdemes lenne költeni...

A római Matrica castrumát és az abba beleépült Báté falu templomának romjait is be lehetne mutatni és tanítani az iskolásokat, hogy ezzel is neveljük bennük a lokálpatriotizmust. Akkoriban a sáncok sarkán keresztet és emléktáblát helyeztünk el Takács Péterrel a város nevében, azt én tervezhettem. A halomsír bemutatása nagyon jó példa volt! Nemzetközi hírnévre is méltó! Még a Szákomnál is mindenki örült, aki részt vehetett a kertészeti munkában és a kőrakás-gyűrű elkészítésében. Olyan

városokban, mint Veszprém, Eger, Sopron az aktív műemlékvédelem nem kérdés, nyilvánvalóan megvan az a polgári réteg és az az intézményi háttér, ami komolyan veszi az örökségét. Legfeljebb azon vitatkoznak, hogyan mutassák be az értékeiket. Kisebb településeken ez kevésbé van így. Manapság is az kellene, hogy képviselőink és kultúra-követeink között legyenek, akik érzékenyek a múlt emlékeire, és felkarolják a helyi fejlesztési igényeket. De helyben a civilek között is meg kellene legyen az indíttatás.

- Nincs helyben indíttatás?

- Kevés, és ezt én is magamra vehetem. A polgári kezdeményezésnek aktívabbnak kellene lenni, jobban kellene hallatni a hangunkat, hogy javaslatainknak nagyobb súlya legyen.

- Kisebb településeken viszont jobban tud működni a közösség. Mi a helyzet az egyre aktívabb óvárosi közösséggel?

- Ma már nem olyan a közösség, mint a leány- meg legényegyletek idején volt, amikor inkább elmentek a kultúrházba, mert más szórakozás nem volt az otthoni kukoricamorzsolás mellett. A fiatalok megmozdításáért ma jobban meg kell küzdeni. A közösségi házban már szinte ügyelet sincs. Ha egy civil szervezet rendezni akar valamit Óvárosban, meg kell harcolnia érte. Maradnak az újságok, kiadványok,

azokat könnyebb eljuttatni mindenkihez. A Százhalom Magazin egy jól sikerült és népszerű közösségi kiadvány, amikor megkapom, mindjárt elküldöm azoknak a családtagoknak is, akik már nem is Battán élnek... Már újra alakul, szerveződik az óvárosi közösség, és van remény arra, hogy kinő belőle sok fiatal, aktív ember, akik szervezik a közösségi életet, a rendezvényeket.

- Fia, aki nem csak nevében, de hivatásában is a nyomdokaiba lépett, az idén átvette építész-mérnök diplomáját. Már a tanulmányok során, és a közös munka közben is lehetősége nyílt betekinteni az építész-mérnök-oktatásba. Feltételezem, van róla van véleménye...

- Egyetemista koromban mi is kiültünk fővárosi épületek elé, hogy lerajzoljuk. Nyáron kirándultunk, akkor műemlékeket fotóztunk, rajzoltunk saját örömünkre. Nagyot változott a világ, már a felvételinél sem olyan alapvető a rajztudás, és a szabadkézi rajzolás szerepe is kisebb, háttérbe szorítja a számítógép. Ennek eredménye persze a tökéletes digitális terv, egyből megjeleníthető három dimenzióban az épület, körbe is lehet repülni... De amikor az ember leül az ügyféllel, puha ceruzával, skiccpauszsal, ott még mindig kell a rajztudás. „Így fog kinézni... ilyenre gondoltak?” Az első nyelvünk a ceruza és a papír. Mire egy rajzból szerkeszthető dolog lesz, addigra több négyzetméter skiccpauszt elhasználunk.

A fiamnak ugyanezt kell csinálnia, ha majd ő kezd tárgyalni az ügyfelekkel. Neki már anyanyelvi készség a számítógép, amit én már csak irigyelni tudok. A céhes család ismeretek továbbadása viszont nagy előny. Jó dolog, ha a gyerek látja a példát, hallja, mit csinálta dédapja, nagypapja, az apja. Édesapám sajnos fokról-fokra veszítette el a látását, így már a technikai éveim alatt rajzoltam mellette, és mire végeztem az egyetemen, teljesen át tudtam venni a praxisát. A fiam, ha nem is a mi cégünkben dolgozik, de esténként „bedolgozik”, hétvégén is konzultálunk. Én is így voltam, főállásom mellett este még leültem és terveztem. Akkor másodállás nélkül alig lehetett boldogulni, de úgy látom most tán még nagyobb szükség van rá...

- Több alkalommal láthattuk különböző épületábrázolásait kiállításokon. Alkot most is a maga örömeire?

- 2009-ben kimondottan a Vajda László barátommal közös kiállítás miatt mentem Erdélybe. Végigjártam Székelyföld keleti részét, hogy ott 20-30 templomot lerajzolva készítek friss anyagot. Nyugalmas külföldi utazások, nyaralások alatt ma is mindig időt szakítok a rajzolásra.

Már nem rohanok úgy, mint amikor bejött a videótechnika és a lencsén át nem maradt meg bennem szinte semmi a látottakból. Úgyhogy letettem a kamerát, és visszatértem a rajzoláshoz. Így belerajzolódik a látványa fejembe. Arra sosem volt indítatásom, hogy tájat, zuhatagot, vagy egy sziklát lerajzoljak... Az építész-rajz mindig is az építészethez kötődött, főleg amikor még „stílusban” kellett tervezni és mintamósolás funkciója is volt. Az arányérzék kialakításához a lépték lényegét megfogni ma

is fontos, amíg az az embernek a sajátjává nem válik. Nem mintha egy családi háznál a gótikus formanyelvet lehetne is alkalmazni... Különleges apai öröm, hogy egyetemi éveim alatt többször „foghattam a fiamat” és szakmai kirándulásra mentünk együtt Németországba. Én leültem az egyik sarkon, ő a másikon... és rajzoltunk. Büszke vagyok rá, mert szinte már a fejemre is nőtt, de ez az élet rendje.

- Megfogalmazható valamilyen iránya az építészetnek ma Magyarországon?

- A nagy beruházások építésze más nagyságrend és követi a világtrendeket, ha van rá pénzes megbízó vagy állami megbízás. Én „falusi építész” inkább maradnék a lakásépítésnél – most az új anyagok, az energiatakarékos megoldások, az egyre bonyolultabb épületgépészet ideje jött el, és ennek van építészeti vonzata is. Sok az építészeti divat, amit a kitaruló világ hozott magával. Így egyre nehezebb megteremteni a hagyomány és a divatos között az összhangot. Ami igazán érdekes építészeti feladat, segíteni egy építetőnek eldönteni,

ni, hogy abszolút energiatakarékos házat akar vagy élhető is? Mini ablakot, mint a régi parasztházakon, vagy nagy ablakot, hogy együtt éljen a kerttel, a tájjal? Melyik fontosabb? Kicsit drágább lesz a fűtés, de szép kilátás nyílik a kertre. Legutóbb divatba jött a minimál art: a fekete-szürke-fehér, lapos épületek. Nem mintha az okker-vörös mediterrán jobban illene ide. Nekem építész-ként az a kötelességem, hogy az építetőnek testre szabott, neki tetsző, izléletes, és a környezetbe is illeszkedő házat

tervezzek. Például Óváros szívében nem is szabad minimál stílusban építeni, igazodni kell a „faluképhez”. De a városban máshol már nincs ilyen kötöttség. Ma már nincsen hatósági engedélyezés sem, ezért minden jogi felelősség az építetőé és a tervezőé. Csak bizonyos keretek adóttak, melyeket az építési szabályzat fogalmaz meg. Aktuális feladat, most fogadja majd el a képviselő-testület a „Településképi Arculati Kézikönyvet”, ami a jövőben iránymutató lesz a városkép alakításánál, és reméljük, hogy szebb jövőt építhetünk vele.

A Pro Urbe díj a legrangosabb városi elismerés. Mint az ünnepi átadáson hallhattuk, sok korábbi díjazott esetében gondolta úgy, hogy „már ideje volt, hogy megkapja”. Most jól esik neki, hogy vannak a városban, akik úgy gondolták, ideje, hogy ő is megkapja. Köszönetét fejezte ki mindazoknak, akikkel együtt dolgozhatott Százhalombatta érdekében az elmúlt több mint négy évtized során. És a jelek szerint a város, közelebbről Óváros a jövőben is számíthat rá.

László Anikó

A múzeumalapító

Generációk nőttek fel, amióta Ferenczi Illés 1990-ben elhunyt, és akik valószínűleg semmit vagy csak keveset tudnak róla. Nevét emléktábla őrzi a Matrica Múzeum falán, amit tisztelői minden évben ősszel megkoszorúznak. Hogyan kerül egy városvezető (tanácselnök) emléktáblája egy múzeum falára?

Hivatali munkája mellett a régészet volt a hobbija, tudta, hogy a földben olyan emlékek rejtőzhetnek, amit nem szabad hagyni pusztulni. Az építkezések igen komoly mennyiségű földet mozgattak meg, idővel ha találtak valamit szóltak neki. Komoly segítsége volt ebben Sebestyén József, aki mint „amatőr” régész rengeteg leletet adott át Ferenczi Illésnek. A 108. épület pincéjében tárolták, de ezt is kinőtte, ekkor mint a város vezetője úgy gondolta, hogy ez a város, ahol a föld alatt rengeteg érték található megérdemmel egy saját múzeumot. Sokat elvitt más múzeum, Budapest, Szentendre, Cegléd. 1970-ben, mikor Százhalombatta város lett addig „lobbizott”, ameddig Bíró Pál kastélyának egyik felében megnyílt a „Matrica” Múzeum. Kiváló régész szakembert sikerült megnyernie Poroszlai Illdikó személyében vezetőnek. Ezért került fel a falára az emléktábla halála után hét évvel 1997-ben. Idén ez már a 21. alkalom, hogy koszorút helyeznek el Ferenczi Illés emléktáblájára.

*

Felmenői generációkon át a kenderesi Horthy birtokon élt és dolgozott. Ő maga is ott született harmadik gyermekként, 1932-ben. Még ebben az évben Kisújszállásra költöznek, ahol további három testvére született. Tíz éves korától már napszámba járt.

1946-ban számos kisújszállási családdal együtt a Zsámbékról kitelepített németek helyére költöznek, ahol egy kertes házat, szőlőt és 8 hold földet kapnak.

Édesapja az I. világháborúban szovjet hadifogságban volt, ahonnan mint meggyőződéses kommunista tért haza. Az ő és a szintén munkásmozgalmi aktivista anyai nagybátyja hatására az ifjabb Ferenczi Illés már 15 éves korában belépett a Magyar Kommunista Pártba, majd annak jogutódjába a Magyar Dolgozók Pártjába. Mint népnevelő jelentős társadalmi munkát végzett. A zsámbéki EPOSZ elnöke, majd a

kultúr csoport vezetője, kultúrfelelős a DISZ-nél és tagja a MADISZ-nak.

1950-ben sorkatonai szolgálatának megkezdéséig a Rákosi Tszcs MDP alapszervezetében pártmunkát is végzett mint népnevelő felelős. A sorkatonai szolgálata alatt folyamatosan képezte magát. Jogo-

sítványt szerzett, leérettségizett, számos tiszti iskolát elvégzett. 1955-ben TBC miatt szerelt le.

Még a katonaság alatt, 1953-ban megszült, első gyermeke 1954-ben született.

Ferenczi 1955 decemberében vb-titkári

tásáért 1957-ben Szabadság Érdemérem bronz fokozatát kapta meg.

1957 elején felesége meghal. 1958-ban újránősül és felesége lányát a nevére veszi, később két közös gyermekük is született.

1959 és 1960 között elvégzi a tanácsakadémiát. Mire az akadémiát befejezte már folyamatban volt az áthelyezése a százhalombattai vb-elnöki posztjára.

1960 decemberében már Százhalombattán találjuk. Elsődleges feladata volt a helyi közigazgatás rendbetétele, különös tekintettel az az évben megkezdett ipari beruházásokra, illetve az itt még el sem kezdődött mezőgazdaság szocialista átszervezésének befejezése.

Itteni munkaköre nagyon összetett volt. Intézte a falu ügyes-bajos dolgait, miközben szemtanúja volt az új város kialakulásának.

1963-66 között elvégezte a marxizmus-leninizmus este egyetemet is.

Ferenczi legnagyobb érdeme a helyi közigazgatás rendbehozatala, illetve a falu régészeti, történeti, néprajzi múltjának felkutatása, feldolgozása, illetve annak szorgalmazása. Számos helytörténeti cikket írt, pályázatokon vett részt, versenyeket szervezett. Alig várta, hogy nyugdíjba vonulhasson, hogy minden idejét egy városi monográfiának szentelhesse. 1989-ben

állást kap, ehhez elvégzett egy öthónapos államigazgatási iskolát, úgy, hogy közben ellátta Zsámbék anyakönyvi teendőit is.

Az 1956-os forradalom alatt fegyveresek elhurcolják, néhány napig fogva tartják. A forradalom alatt tanúsított magatar-

nyugdíjba és még abban az évben megkapta a Pro Urbe Százhalombatta díjat, de sajnos hamarosan megbetegedett és 1990-ben meghalt.

Nélküle ma nem lenne ilyen nagy múltú múzeuma a városnak. **BK**

Elnökváltás az OMNYE élén

2009-es létrejötte óta az OMNYE (Olajipari Műszaki Nyugdíjasok Egyesülete) elnöke Nádasy István. Ő egy évvel ezelőtt jelezte, hogy mandátuma lejártával lemond a megbízatásáról, de mivel nem találtak megfelelő utódot helyette, még egy évre elvállalta a feladatok ellátását. A 38 fővel megalakult egyesületnek jelenleg 111 tagja van. Az október 19-i közgyűlésen 85 fő vett részt. A jelenlévő tagok egyhangú szavazással választották meg a jelölő bizottság által javasolt jelöltet. Az OMNYE új elnöke Sziva Miklós lett.

Leköszönő beszédében Nádasy István visszaemlékezett az alapítás körülményeire. Amikor felmerült a nyugdíjas egyesület ötlete, nem volt biztos abban, van-e értelme létrehozni, vagy lesz-e érdeklődés egy ilyen szervezet iránt. A kollégák az olajiparban közösen eltöltött hosszú munkásévek után, továbbra is együtt akarnak lenni. A taglétszám folyamatos növekedése is azt mutatja, érdemes volt és egyre inkább van értelme az együttlétnek. Amellett, hogy a közösség szabadidős tevékenysége példáulértékű, az Egyesületnek a városi közéletben is súlya, jelentősége van.

„Remélem, elégedettek voltatok a munkámmal, én büszke vagyok rá, hogy egy ilyen magas színvonalú egyesületnek lehettem az elnöke.” – fogalmazott. Ígéretet tett rá, hogy a vezetőváltás zökkenőmentes lesz. Mindenben segíteni fogja az új elnököt mindaddig, amíg ő igényt tart rá.

A közgyűlés végén Pogány Gyula átadta az OMNYE díszoklevelét, amely tanúsítja, hogy sok éves kiemelkedő elnöki tevékenységét megköszönve a tagság Örökös Tiszteletbeli Elnöki címet adományoz Nádasy Istvánnak.

Sziva Miklóst az olajiparba, azon belül is Százhalombattára kerüléséről, társadalmi szerepvállalásáról, és terveiről az OMNYE elnökeként, kérdeztük.

- Egy zalai kisfaluból származom. Tizennégy évesen megnyertem egy megyei kémiaversenyt, ami alapján automatikusan

bekerültem a vegyészeti technikumba.

1970-ben – 16 évesen – jártam először Százhalombattán. Itt voltam üzemi gyakorlaton, majd 1971-ben is visszajöttem. Tanulmányi szerződést kötöttem a vállalattal és 1972-ben itt kezdtem dolgozni. Ekkor kevés időt töltöttem a DKV-ban, mert időközben felvettek a vegyipari egyetemre és bevonultam katonának. Az egyetemet is a vállalat ösztöndíjasaként végeztem el.

1978-ban már vegyészmérnökként jöttem vissza. Kezdetben három műszakban

Az OMNYE életébe akkor kerültem először, amikor 2009-ben engem kértek fel az alapító közgyűlés levezető elnökének. Akkor még nem gondoltam arra, hogy egyszer én is tag leszek. Nem gondoltam, hogy valaha bekövetkezik az, hogy én leszek az elnök. Még nem készültem fel erre a szerepre, de igyekezni fogok minden tőlem telhetőt megtenni azért, hogy továbbra is megmaradjon az a magas színvonalú egyesületi munka, amely eddig is jellemezte az OMNYE-t.

dolgoztam. Később üzemvezető helyettes lettem. Az évek során több üzemben töltöttem be üzemvezető helyettesi, majd üzemvezetői feladatokat. Rövid ideig technológiai vezető is voltam, majd négy különböző területen dolgoztam üzemcsoport vezetőként. Végül üzemeltetésért felelős vezető lettem. Három hónap múlva töltöm be a nyugdíjkorhatárt. Addig még dolgozom.

Nem idegen tőlem az egyesületi munka. Harminc éve vagyok vezetőségi tagja az MKE (Magyar Kémikusok Egyesülete) helyi szervezetének, tizenöt éve a százhalombattai csoport elnöke. Évekig az Ásványolaj és Petrolkémiai szakosztály titkáráként tevékenykedtem, több cikluson keresztül főtitkára is voltam. Jelenleg az MKE Felügyelő Bizottsága tagja vagyok.

Úgy látom, hogy az egyesületben kiemelkedően magas a szabadidős tevékenység és egy kicsit gyengébb a szakmai vonal. Az utóbbi időben nem jöttek friss tagok, öt évig senki nem ment nyugdíjba, a 2010-ben megváltozott törvény miatt. Mostanra megint jönnek az újjak.

A szakmai vonalon látok rést. Ha van rá lehetőség és igény a fiatalabb nyugdíjasok körében, akkor a szakmában szeretném kihasználni a tagokra jellemző szellemi frissességet. Esetleg vállalkozási formában is. Természetesen nem feladva a szabadidős programokat, amelyek eddig is nagy sikereket hoztak. Igyekszem fenntartani azt az elismertséget, amelyet az Egyesület az elmúlt években kivívott.

Óvárosi kerekasztal: lokálpatrióták

Résztől az egészig

Óváros ma még nem pontosan olyan, amilyennek az itt élők szeretnék. Sokan úgy érzik: kicsit megállt az idő, mint abban a mesében, amelyben mindenki egyszerre aludt el. Hiányzik a bolt, a posta, de leginkább egy olyan hely, ahol találkozni és beszélgetni lehetne. Vannak viszont emberek – egyre többen –, akik változást akarnak, és nem sajnálják az idejüket, energiájukat a közös ügyekre áldozni. Nem csoportosulnak szervezetbe, nem alapítanak intézményt, egyesületet, pártot. A beszélgetésben és a közös tevékenységben, az összefogás erejében bíznak. Pozsgainé Szabó Évával, Győrei Jánossal és Szabó „Papírkutya” Gáborral, az Óvárosi Falusi Közösség vezéregyéniségeivel beszélgettünk.

Pozsgainé Szabó Éva mindig a településrészlakója volt. Először tizenegy éve, az óvárosi óvoda szülői munkaközösség-vezetőjeként vállalt kezdeményező szerepet. Az általa indított aláírásgyűjtésnek is szerepe volt abban, hogy kibővült és új épületet kapott az intézmény. Hasonló sikerként érte meg azt is, amikor tavaly ismerősökkel, barátokkal összefogva „megmentették” az Óvárosi Napokat. A múlt századi búcsúk hagyományára épülő rendezvény ugyanis nem kapta meg a korábban megszokott pénzügyi és szakmai támogatást. Bár idén jóval bővebb keretből és színvonalasabban valósult meg, Pozsgainé Szabó Éva úgy véli: „Szükség lenne arra, hogy jobban elfogadják, amit szeretnénk, és amit létrehoztunk.” Családjával egy pajtakiállítással járult hozzá az idei Óvárosi Napok programjaihoz.

Győrei János szintén óvárosi családba született. Talán örökölte a közösségért való tenni akarást. Tanácstag édesanyja részt vett a művészeti körben, a népdalkörben, odaadón intézte az emberek ügyes-bajos dolgait, segített, amiben tudott. „Persze, akkoriban még nem ilyen jellegű kérdések voltak a fontosak, mint amelyekről ma beszélünk, de valószínűleg innen jött a késztetés, hogy valamit tennem kell a közösségért.” Bő harminc évig dolgozott az erőmű egyik vezetőjeként. Szervezte a sportkört, a társadalmi munkát. „Ma már nem hangzik jól a kommunista szombat, de jó hangulata volt.” A Dunamentiből fővárosi munkahelyre távozott, de amikor nyugdíjba vonult, úgy érez-

te, vissza kellene csöppennie a „közszolgálatba”. Bár részt vesz a helyi közösségi és kulturális programokban, a maga szerepét inkább abban látja, hogy a városrészt fejlődéséért tegyen. „Keresem a csatornákat, hogy kinél mit, milyen módszerrel lehet elérni. Minden apró változtatáshoz pénz, szándék és partnerek kellenek. A nyugdíjas lét mellett ez egy kellemes és szükséges dolog is.”

Szabó „Papírkutya” Gábor ahhoz a generációhoz tartozik, amely a későbbiekben települt be. Elkötelezett „óvárosi”. Az Óvárosi Papírkutyák, amelyről ragadványnevét kapta, eredetileg sárkányhajó-csapat volt. Ma sem „több” baráti társaságnál, amely

azonban mára nemcsak résztvevőként, hanem szervezőként is meghatározza a helyi sport- és főzőversenyeket, közösségi megmozdulásokat és kulturális programokat. „Jó bulinak indult, de mára sokkal többről szól. Szerencsére adnak a szavunkra és ki is kéri a véleményünket, amely fantasztikus érzés.” Szabó „Papírkutya” Gábor Közösségért Díjat kapott az idei Batai Napokon, a Papírkutyák közé pedig nemcsak bataiak, hanem érdeiek, ercsiek, martonvásáriak, XXII. kerületiek és diósdiai is járnak mostanra. „Sokan kérdezik, mi kell ahhoz, hogy csatlakozni tudjanak hozzánk. Semmi. Aki jön, az érezze jól magát!”

Gábor „civilben” tizenhat éve fuvarozik, Éva ruhatervező vállalkozást vezet és műgyűjtő férje tevékenységét támogatja. Számos képzőművészeti kiállítást szerveztek a városban javarészt saját erőforrásaikat mozgósítva, nagyon fontosnak tartják a kulturális értékek átadását.

János, Gábor és Éva eléggé hasonlóan látja Óváros problémáit. Nem tartják ki-elégítőnek a helyi közlekedést és az egyéb szolgáltatásokat, lassúnak érzik az infrastruktúra fejlődését. Hiányolják az üzleteket, a postát, de leginkább a valódi, élő közösséget, amilyen régen jellemezte a „falut”. Akkoriban összetalálkoztak az emberek a vegyesboltban, a kocsmában vagy a művelődési házban, és megbeszélték az aktuálisakat. Most nagyon ritkán jönnek össze. „Ez biztosan sok mindenre visszavezethető, például a távolságtartásra, de vannak tárgyi okai is. Nincs egy szórakozóhely, ahol meg lehetne inni egy sört, nincs egy étterem, ahol a barátok leülhetnének. Azt mondja a város, hogy lehetővé teszi, ott a Zenálkó Közösségi Ház, rendezzen bárki, amit akar, szervezze meg, gondoskodjon takarításról, fizesse meg a terembérletet. Én azt gondolom, hogy mindenki elvégzi a társadalmi munkát, szervez, meg batyus bálra készül, de egy picikét azért többet kellene segítenie az önkormányzatnak” – vélekedik Győrei János.

Hogy batyus bálból több kellene, abban mindhárman egyetértenek. Szabó Gábor beköltözőként úgy látja, zárkóztak az emberek, de egy-egy helyi mulatságon százszázhuszan is megjelennek és mindig nagyon jó a hangulat. „A batyus bál is közelebb

hoznák az embereket, de legfőképpen a generációkat.”

A Szent László utcában jellemzően idősebbek élnek, szerényebb körülmények között, de egy-egy ilyen rendezvényen, amely felidézi a régi, összetartó közösség érzését, szívesen részt vesznek – erősíti meg Győrei János.

Valamennyien egyetértenek abban, hogy a bálók „kis városi segítséggel” összehozhatnák idősebbet a fiatalabbal, tősgyökerest a beköltözővel, „fentieket” a „lentieket”.

Egyikőjük sem fogadja el, hogy a bolt, a posta, a gyógyszertár, a vendéglátóhelyek működését elsősorban a piac szabályozza. Az önkormányzat részéről keveslik a szándékot.

„Dubecz Tibi bácsiék mindig ott voltak a közösségi házban, mehetek az emberek pingpongozni, amikor akartak. Most csak meghatározott időben tart nyitva a ház, amit végülis a falu épített a saját erejéből, magának” – mondja Szabó Éva.

Persze, más a világ, mint harminc évvel ezelőtt, amikor mindenki gyalogosan vagy biciklivel és a létező egyetlen moziba járt. Könnyebb volt egymásra figyelni, egymást megközelíteni, megvitatni a közös dolgokat.

A kerekasztal résztvevői nemcsak azt a bizonyos „felsőbb szándékot”, hanem a „falura” irányuló figyelmet is keveslik. Sok esetben írásban megfogalmazott kérdéseiket, javaslataikat is pusztába kiáltott szónak érzik, mivel nem vagy csak kivárhatóan lassan történik intézkedés. Példaként a kompkikötőt említik, amely ahhoz képest, hogy turisztikai, idegenforgalmi szempontból a város egyik bejárata, meglehetősen kopár is ingerszegény. Sehol egy útbeigazító, közsöntő tábla. A látogatók attól érdeklődnek, akit az utcán találnak: hol a Halászcserda? Hol a „Matrica” Múzeum? „Apró dolog, de

ezzel is lehetett volna már előrébb jutni” – mondja Szabó Éva, aki elmondása szerint többször is jelezte már a gondot.

Hasonlóan érzik a helyzetet a zebrák felfestésével, a játszóparkfejlesztéssel, a parkolókkal, a kisbolttal, amelynek a tulajdonviszonyai öt éve várnak rendezésre. „Évával közösen járunk közmeghallgatásokra és konzekvensen mondjuk már évek óta – jegyzi meg Győrei János. Nekem van időm, és mivel rájöttem, hogy a szó elszáll, rendszeresen írogatok leveleket az önkormányzatnak. Általában kapok választ, nem mondhatom, hogy nem, de minden úgy marad, ahogy van.

Nem azt mondom, hogy Batta nem fejlődik, de sajnos, Óvárosban minden sokkal lassabban történik. Egy egyszerű példa. Megépült a Matta-kert lakópark, de nincs benne egy játszótér, egy parkoló, nincsenek járdák, tehát úgy parcellázták, hogy minél több telket ki lehessen mérni. Az autók egymás hegyén-hátán állnak, játszótérre a Dunapartig kell menni, amihez viszont hiányzik a zebra, hogy biztonsággal át lehessen kelni az úttesten. Most parcellázták a Kocsány-kertet, és ugyanez történik. Ez nem előrelátó várospolitikai. A Körte és Almafa utca között van még egy üres telek, ami összeköti a kettőt, ott lehetne játszótér és parkoló. Azt a választ kaptam, hogy magántulajdon, de évek óta kint a tábla, hogy eladó, szóval csak pénz kellene rá. Ugyanúgy, ahogy az uszodák előtti parkoló felújításához kellett.”

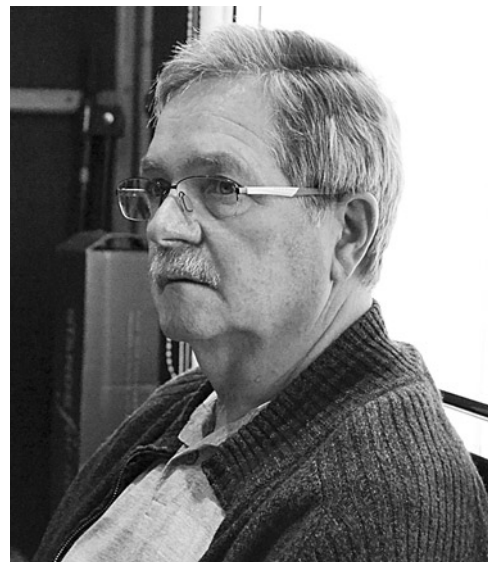
Győrei János hiányolja a valódi, kétirányú kommunikációt. Egyelőre nem kapott választ arra a kérdésére, hogyan miként készül a város az Eurovelo-fejlesztésre, amely néhány éven belül esedékes. „Odaér a kerékpárút az Óvárosba, kettévágja legértékesebb telkünket, a téglagyári völgyet, vajon a város befolyásolni fogja ezt a döntést? A helyi embereknek, hatóságoknak, építésznek biztosan lehet valamilyen véleménye erről. Az érdeklődő önkormányzat terveit már ismerjük, mi mikor mondhatjuk el, hogy mi az elképzelésünk?”

„Egyszerű dolog – mondja Szabó Éva. Amikor a falusiak látták, hogy a városban gyönyörűbbnél gyönyörűbb virágokat ültetnek, nem értették, hogy a faluban miért nincs. A Faluvédő Egylet is írt, de évek teltek el, amíg megjelentek az oszlopokon a muskátlik. Mintha nem lenne elég fontos, amit mi akarunk.”

Bár Szabó Gábor egyetért azzal, hogy a „faluban” minden lassabban megy, szerinte arról is szólni kell, hogy sokáig „készen kaptunk mindent”, de a gazdasági változásokkal a lehetőségek is megváltoztak. Most

meg kell szokni, hogy kérni, adott esetben követelni kell. „Nekünk kell lépni, hogy lásák, van igényünk és komolyan gondoljuk az elképzeléseinket. Minimális segítségre azonban mindenképp szükségünk van.” Szerinte elsősorban arra a bizonyos helyre, mert a személyes találkozásokat a Facebook nem váltja ki.

„Hogy a szegény falu miért nem kap több figyelmet vagy pénzt, megvívjuk mi a harcunkat, ne söpörjenek minket a szőnyeg alá!” – fogalmaz Győrei János. Szabó Éva pedig kiemeli: négyezer ember, a város lakosságának közel negyede él a „faluban”.

Bár a kerekasztal véleményvezérei a jelenleginél nagyobb létszámú és összetartóbb óvárosi közösséget szeretnének, de még mindig erősebbnek és életképesebbnek tartják azt, mint bármelyik másik városrészét. Ez csak látszólag ellentmondás, és ismerve a városrész történetét, korábbi, jelenlegi helyzetét, logikusnak tűnik.

A tavalyi évben Facebook-csoportként született Óvárosi Falusi Közösségnek a kerekasztal mindhárom résztvevője a tagja. A „szervezet” a Papírkutyákhoz hasonlóan mindenféle formalitást nélkülöz, de úgy tűnik, alapító okirat és bírósági bejegyzés nélkül is remekül működik. Tagjai intézték, hogy fiatal képzőművészek, gyerekek fessék színesre a dunaparti vízátemelő szürke betonfalait, végigtakarították az óvárosi folyópartot a TeSzedd országos akciónapon, részt vettek az október 23-i koszorúzáson és a „falu” nevében gratuláltak Buzay Józsefnek a Pro Urbe kitüntetéshez. „Vannak emberek, akik hozzánk hasonlóan tudják és érzik, hogy mit kell tenniük – összegez Szabó Éva. Tartjuk velük a kapcsolatot, és bízunk abban, hogy egyre szélesebb lesz ez a kör.”

Ismerős arcok – Holéczi Béla

Technikától a terápiáig

Sok száz évvel ezelőtt a falu kovácsa nem csak az állatokat gyógyította, de bajaikban az emberek is hozzá fordulhattak. Ahol pedig orvoslásban képzett, jártas sámán volt, az gyógyított. Voltak gyógyító asszonyok, akik a gyógyítás képességét, tudományát az Égiektől kapták. Öregkorukban egy fiatal lányt választottak ki, hogy tudásukat továbbadják.

Ahogy egyre betegebb lett az emberi társadalom, újra felmerült az igény olyan gyógyító eljárások iránt, melyet a régi öregek ismertek, eredményesen használtak. Számos ilyen érkezett vissza hozzánk keletről – Indiából, Kínából is. Ma már nem ritka, nem csak az orvosok érdeklődnek e gyógyító eljárások iránt – akik egyébként többnyire a hagyományos európai orvoslást gyakorolják –, hanem hétköznapi emberek is. Nem különös tehát az sem, hogy egy autószerelő mester, aki egyébként meghibásodott autókat javít, elkezdett érdeklődni az alternatív gyógy módok iránt. Sok emberrel találkozva nap, mint nap, beszélgetés

közben szívesen panaszozik el azt, ami fáj nekik, lélekben és testben. Ez keltette fel Bélában az érdeklődést az alternatív gyógy módok iránt, na meg a jó szándék, hogy segítse az embereknek megérteni a bajok okait és a gyógyulás alternatíváit. Ezért ismerkedtem meg Holéczi Bélával, a mesterrel.

„Apai nagyapám, Holéczi László kádár volt. A nagyanyám, Kocsis Erzsébet nyolc gyermeket nevelt fel, közöttük apámat, Holéczi Bélát. Kecskemét melletti Jakabszállásiak voltak. Anyai nagyapám, Végh András szuster volt. Nagyanyámmal, Smíri Erzsébettel négy gyermeket neveltek fel. Anyám Túrkevérről származott. A szüleim Százhalombattán ismerkedtek meg. Apám, Holéczi Béla a 26-os Építőipari Vállalatnál vállalt ácsmunkát. Édesanyám, Végh Margit az ERBE Vállalatnál volt földmérő mellett kitzűz. Mint a többi battai gyermek, 1961-ben már Budapesten születtem. A kezdetekben Jocán bácsinál laktunk albérletben a Fő utcában, majd Dunafüredre a Nap utcába költöztünk. Ide jártam az 1. sz. Damjanich úti Általános iskolába, amely előző évben indult, miközben megszűnt az oktatás a faluban.

*

Mechanikai műszerésznek jelentkeztem a sulis befejezése után. Az erőmű igazgatójának gépkocsi vezetője, Tiszai Pali bácsi, akit nagyon kedveltem, egyszer hazafelé menet felvett az autójába. Beszélgettünk. Tizennégy évesen még nem vagyunk érettek igazán a választásra, ezért hallgattam az öreg tanácsára és autószerelőnek jelentkeztem. Felvettek a 220-as Kós Károly Szakmunkásképző Iskolába. A nagytétényi METALLOKÉMIA üzemébe jártam gyakorlatra. A velem együtt végzettek közül egyedül maradtam meg a szakmában. A többiek útja másfelé vezetett.

Folytatva tehát a családi hagyományokat, magam is „kézműves” lettem. Szabadulásom után az akkori HKI-ban kezdtem dolgozni, majd 1982-ben másfél évre bevonultam katonának.

Már a szakmunkásképző után felvet-

tek Budapesten a Ripp-Rónai utcában a Közlekedés Gépészeti Szakközépiskola esti tagozatára. Szerettem volna ott leérettségizni, de az első próbálkozásom nem sikerült. Amikor behívtak katonának,

kértem a felvételin a bennünket kihallgató politikai tisztet, hadd maradhassak a közelben, hogy le tudjak érettségizni. Szerencsémre a tiszt az akkori magyar tanáromnak volt az osztálytársa. Szimpatikus lettem neki és berakott egy buszos szakaszba.

Miután megvolt a kiképzésünk Nyírbátorban, visszakérültem Pestre. Az Újpesti Dózsának gépkocsivezetőre volt szükség, így náluk lettem sofőr. A sportolókat kellett szállítanom meccsre, mindenhol, ahová elvitték őket az országba. Jártam és megnéztem mindent – a várakat is –, ami érdekes látnivaló volt.

Bár korábban sokat sportoltam, kézilabdáztam a DKSK-ban, cselgáncsoztam a Spartacus Sportklubban, akkor erre nem maradt időm. Volt, hogy egész hétvégén dolgoztam. Később is, miután leszereltem, a munka lett fontos számomra.

Megpróbálták rábeszélni, maradjak, de akkor már elkészült a műhelyem dunafüredi otthonomban, a Nap utcában. Szép, 65 m²-es műhely lett. Még autó gép műhelyet is csináltam, ahol motoro-

kat tudtunk felújítani, komoly esztergákkal, köszörűvel felszerelve.

Minden szakmai képzésen részt vettem. Minden olyan iskolát, tanfolyamot elvégeztem, amiről úgy gondoltam, szakmai előmeneteletem szolgálja.

A munka töltötte ki a mindennapjaimat. Hétfőtől vasárnapig csak annak éltem. Talán ezért kerültek el azok a komolyabb kapcsolatok, amik saját családot tudtak volna varázsolni körém.

Egy idő után éreztem, nem jó ez így. De aki ebbe a szakmába belefog, nem tudhatja, hogy egy javítás mikor lesz kész. A hibát meg kell keresni, találni, utána jöhet csak a javítás. Rengeteg volt a megrendelés, gyakorlatilag le sem kellett volna feküdnöm, annyi volt. Sohasem tudhatjuk, a gépkocsit mikor adjuk vissza a gazdájának. A kívülállónak úgy tűnik talán, túlvállaljuk magunkat. De nem tudhatjuk, a hibakeresés fél órát, vagy ennél több időt igényel.

Mindig az emberi kapcsolat szenvedte meg a munkát. Leggyakrabban csak az alvás idejére mentem be. Reggel 6-tól este 8-10 óráig dolgoztam. Volt, hogy napokig szinte le sem feküdtem. Volt egy segédem, aki 25 évig úgy „rezgett”, mint én. Minden feladatot örömmel, jó szívvel oldottunk meg. Sajnos utána elváltak útjaink.

A sikeres autószerelésnek feltételei vannak. Folyamatos képzés, továbbképzés. A bevétel nagy hányadának visszaforgatása. Megfelelő épület, eszközpark. Csak annyit tudok kivenni a vállalkozásból, amennyit belefektetek, műhelybe, információkba. Meghatározó a szerszámadottság. Folyamatosan ott kell lenni a szakmában, mert minden mindig változik. Akkor tudunk gyorsan, alaposan dolgozni, ha optimálisak a feltételek.

Minél több feladatot tudunk megoldani, annál kevesebb munkát kell kiadnunk másoknak. Vannak szakmai kapcsolataink. Olyan feladatokat adunk ki, amit mi nem, csak a mások tudják megoldani. Amit lehet, mi végzünk el.

A cégem neve: LPG (Likvid Petrol Gáz) Holéczi Kft. Tevékenységünk LPG szerelés: utólag beépíthető autógáz – köolajszármazék, bizonyos anyagokkal keverve – rendszerének beszerelése. LPG autógáz kutunk is van. Beszereljük, szervizeljük, javítjuk és tankoljuk is az ilyen üzemmódú autókat.

Szerettem volna komplett autógáz szervizet létrehozni. Amikor kétszeresére emelték a gáz áfáját, visszavetette a

megrendelők számát. Kevesebben építették be, mert a fenntartás, üzemeltetés költségei megközelítették a benzin és gázolaj árát. A gépkocsi-tulajdonosoknak nem volt motivációja a változtatásra. Olyan csőrendszerek, rögzítések, biztonságtechnikai megoldások vannak pedig benne, melytől jóval biztonságosabb, mint a másik két üzemanyag használata. Kerülve a műanyag részek beépítését. Csak nincs lobby körülötte. Nincs kellően reklámozva, nincsenek hitelesen tájékoztatva a fogyasztók róla.

A környező országokban viszont nagy tekintélye van. Sőt támogatják, mint nálunk az elektromos autókat. Ott kultusza van a gázzal működő gépkocsinak. Távolabb is – mint például Angliában,

reknek, nap, mint nap. Nem nevezhetjük tiszta munkának sem. Legnagyobb szerünk az érzékeny bőr. Alapos tisztálkodás szükséges az egész nap végzett munka után, és teljes ruhacsere.

Mindenféle autókkal foglalkozunk. Az újakkal másféle problémák adódnak, mint a régiekkel. Egyre inkább fogyasztói társadalomban élünk, ez érzékelhető az autógyártásban is, a kocsik minőségében, tartósságában. De az autó a legnagyobb tárgyi érték a családoknál, nem dobhat ki olyan könnyen egy 5-6 milliós gépkocsit az ember, hanem megjavíttatja. Nálunk pedig kevesebb ember engedheti meg magának a drága újat.

Harmincöt éve dolgozom a szakmában, soha nem voltam beteg. Nagyon

Németországban, az olaszoknál. Nagy hagyománya van Lengyelországban. Ott egy-egy városban annyi gázszerelő van, mint nálunk az egész országban.

Számos céggel tartunk szakmai kapcsolatot. Gumikellékeket, motorikus alkatrészeket, futóműveket forgalmazókkal, akiknél be tudjuk szerezni a szükséges új alkatrészeket. Minden olyat, ami izeg-mozog az autóban, meghibásodik, cserélni kell.

Kisváros vagyunk, nem tudunk egy márkára, típusra, munkafázisra specializálódni. Amivel megkeresnek bennünket – nem csak autójavítással – pl. meghibásodott fűnyíróval, azokat is elvállaljuk, mert nincs hová tovább küldeni őket. Sok szakmát fel kell vállalni a kedves ügyfelek érdekében.

Az autójavítás nem egészséges munka. Sokat vagyunk hidegben, ki vagyunk téve olaj, sár káros hatásainak, vegysze-

vigyázok az egészségemre. A hozzám jövő emberekkel szeretek beszélgetni. Az egészség szinte mindig szóba kerül. Leggyakrabban családi gondjaikról, betegségeikről beszélnek. Ez keltette fel az érdeklődésemet a természetgyógyászat iránt. Mitől vagyunk egészségesek, mitől lehetünk betegek? Ma rengeteg alternatív gyógy mód létezik és egy napon komolyan elkezdtem érdeklődni irántuk.

Már én sem azzal a lendülettel nyitok ki reggelente, mint 35 évvel ezelőtt. Úgy gondolom, egy napon ugyanúgy fogom abbahagyni a munkát, ahogyan a dohányzást is. Reggel fölmegek a műhelybe és azt mondom a kollegáimnak: – Ma már nem nyitunk ki.

A munkát, feladatokat nem lehet csökkenteni. Batta kisváros, mindenkit ismerek, szeretek. Úgy érzem, kedvelnek engem is. De hogyan mondhatnám azt valakinek,

ma már nem nyitok ki? Ezért mindig nagy a túlterheltség, a stressz.

Másképpen működik az agya a diagnosztának. Nem vagyok nyers, a szakma hozza ezt a kegyetlen tempót. Segíteni szeretnék. Nem tudok kétségeket támasztóan gondolkodni. Egyből a közepébe kell találnom. Jó érzéssel találom meg a hibát, mert gondolatban végigfuttatok minden hibalehetőséget. Ha nem így tennék, a nap végén a kudarccal szembesülve nem kerestem egy forintot sem.

Felbecsülhetetlen értékű eszközökkel dogozom. Mihelyt megveszem, két nap, egy-két hónap vagy év múlva ott az újabb, korszerűbb. Ahogy változnak a termékek, változik a műszerezettségünk is. Ha nem venném meg, csak kínlódás lenne a feladat elvégzése, egy-egy hiba kijavítása.

Nagyon sokat kell befektetni a gyors, eredményes munkához, hogy a lellem is rendben legyen, minden tőlem telhetőt, a legjobbat is megtegyem az eredményért. Ezért áldozok sokat az eszközökre. Pedig lehet, csak egyszer használtam és legközelebb, ha kellene, már elavult. Önmagamért csinálom, nem várok szakmai elismerést.

Még nem voltam 21 éves -1983-ban –, amikor mestervizsgára jelentkeztem a Sörház utcai KIOSZ-ban. Négy éve dolgoztam a szakmában és a vizsga feltétele az öt éves szakmai gyakorlat volt. Kértem, hadd próbáljam meg, legfeljebb kibukom. Jártam a szükséges képzésre. Olyan idős emberek között ültem a padban, mint most én vagyok, közel a hatvanhoz. A vizsgán szótöbbséggel lettem mester. A mai napig én vagyok a legfiatalabb „autószerelő mester” az országban.

A Dózsánál kérték, maradjak. Kész volt itthon a műhelyem és hazajöttem. A sportolókkal sokat utazhattam, megismertem az országot, jártam mindenhol. Már nem vonzott az utazás. A szakma legizgalmasabb részét, a szerelést, javítást választottam.

*

A természetgyógyászattal harmadik éve foglalkozom. A hobbym, szenvedélyem lett. Számos tanfolyamot végeztem el ez alatt az idő alatt. Minden tanfolyam, beavatás megnyit újabb és újabb kapukat, amiken végigmegyek. Közben megismerem az emberi test és lélek működését, amely segít az öngyógyításban, abban, hogy egészséges maradjak. Mások problémáit is jobban megértem álta-

la. Csak aki megkér, annak segítek.

Három évvel ezelőtt egyszer este ültem a VITAL TV előtt. Faragó László, aki a piócagyógyászatról beszélt, azt mondta, holnap kezdődik egy új tanfolyama. Először átkapcsoltam más adásra, de aztán vissza. Még akkor este felhívtam telefonon. Hívott, menjek el a másnapi tanfolyamra. Elmentem.

Az orvosi pióca tiszta, csak erre a célra nevelik. Születésük után a táplálkozásuk irányított. Megtisztítják a vért – ahol kell –, friss képzésére serkentik.

Míg élek piócázni fogok. A Jó Isten első számú adománya számunkra. Számos betegséget gyógyít. Az emberiség évezredekig használta, mielőtt kiment a divatból. Talán most újra visszajön.

Megismerkedtem számos masszázssal, kineziológiával, tanultam hangterápiát, hangtálakkal való gyógyítást, amely több ezer éves és indiai eredetű. Most éppen a kínai gonggal ismerkedem. Tanulok asztrológiát, numerológiát – annak Bach virágterápia részét, megismerkedem a tarot kártyával, orvosi asztrológiával is. Nepálban csináltattam hangtálakat, hogy az ottani rezgést hozza el hozzám.

Gyógynövényeket gyűjtök a megfelelő időben, annak teáit iszom.

Büszke vagyok arra, hogy elvégeztem az íriszdiagnosztikai tanfolyamot, kiegészítve talpmasszázzsal, reflexológiával. Olyan mikroszkópot vettem, ami PC-vel kompatibilis. Rögzíteni tudom különböző időben a testi állapotot, ahogyan a szem írisze mutatja.

Tanulni fogok Hammer féle lélekgyógyászatot, amely a lélek felől közelíti meg a fizikális betegségeket.

Reiki és Chi-kung mester vagyok. Sokat meditálok. Folyamatosan képezem magam.

*

A szakmám a Föld szennyezéséhez hozzájáruló autót javítja. Ezzel a tudással próbálom a polaritás másik oldalát erősíteni, azzal jót tenni. Az a természetgyógyász leszek, aki egész életében képes lesz ezzel foglalkozni, mert el tudom engedni a dolog anyagi részét. Szeretettel próbálom az emberek bajait megérteni, hogy segíthessek, ha kell, ha elfogadja. Nem tudok viszont a másik helyett meggyógyulni, azt neki kell. Nem tudok az alkohorról, kávéról, drogokról, dohányzásról leszokni helyette. Megkérdezem a hozzám fordulókat, hogyan táplálkozik, sportol-e, milyen életmódot

folytat? A meghallgatásával megnyitok olyan csatornákat, amit ha elfogad és meghozza helyes döntését, meggyógyul. De a döntést neki kell meghoznia.

Aztán egy idő után megkérdezem, elengedte-e a sőt, tornázik-e, változtott-e az életmódján? Javultak-e a tünetei, vagy mélyültek?

Kineziológiával ki lehet tesztelni, a család, csecsemőkor, gyermekkor, apa, anya, viselkedése, régmúlt, előző életek állnak-e a testi tünetek, betegség mögött. De a kineziológia diagnosztizál csak, nem gyógyít. Segít feltárni, megérteni a betegségek okait. Szellemi szinten akarja megérteni a betegséget.

Nem csak tanulok, saját egészségem, testi, lelki harmóniám megteremtése érdekében használok a tudásomat. Nagy tudású orvosok tanítanak bennünket. Az orvos hozzásegít a gyógyuláshoz, ha megteszünk mindent annak érdekében. Nem benne van a hiba, ha nincs gyógyulás.

Ha valaki hozzám fordul, megpróbálom megkeresni vele a baja lelki okát, okait. Megkérdezem, ha kell, mikor méregtelenítette a testét? (A zsírszövetek nagyon sok méreganyagot tudnak tárolni. Nagyon kevés embernek ideális a testzsír tömeg indexe). Sajnos a legtöbb embernek van erre saját ideológiája, nem tud a tévhitéből kilépni. Nem teszi meg azokat a dolgokat, amelyek meggyógyítanák. Nincs bátorsága, akarata, elszántsága, kitartása hozzá.

Őszinte, szókimondó vagyok, hogy megértse a betegsége okát, okait, meghozza az őt segítő döntést, megtegyen mindent saját gyógyulása érdekében.

Szegedinác Anna

SZÁZHALOM

Óvárosi Községi, Közéleti Folyóirat

Megjelenik havonta

Felelős kiadó:

a Százhalombattai Faluvédő Egylet elnöke

Szerkeszti a szerkesztőbizottság.

Postacím: 2440 Százhalombatta, Avar köz 2.

Honlap: www.szazhalom.hu

E-mail: falluvedoegylet@gmail.com

Telefon: 06-23/356-343

ISSN szám: 2559-9860

Nyomdai munkák:

Hírhalom Kft., Százhalombatta

Stencinger Norbert

1956 eseményei Érden

A forradalom eseményei Érd központjában

A főváros közelsége miatt a forradalom híre gyorsan eljutott az akkori községbe. Október 24-én pedig már a vonatközlekedés is akadozott, ami megnegyezte a fővárosba bejáró dolgozók, tanulók helyzetét, valamint fokozta a lakosság nyugtalanságát. A feszültséget növelte, hogy ezen a napon hajnalban Székesfehérvár irányából szovjet tankok vonultak át Érden – Budapest irányába –, hogy ott szembeszálljanak a forradalmárokkal.

Ekkor történt egy sajnálatos esemény. Bojó Simon, mint minden reggel most is elindult lovaskocsijával, hogy a környékbeli pékségekből a friss kenyeret begyűjtse, és azt a boltokba kiszállítsa. Az akkori Pluhár pékségből – a mai Alsó utca elején – haladt volna tovább, amikor a főúthoz ért, ahol a páncélosok vonultak Budapest felé. Úgy gondolta, hogy ki tud fordulni két tank között az útra, de sajnos ez nem sikerült. A harckocsi felborította a lovaskocsiját, amely az ütközés következtében darabokra tört, és ő maga is majdnem a lánc talpak alá esett. Ugyan csak a keze sérült, de sajnos később ez is végzetesnek bizonyult. A sebesültet azonnal a közelben levő gyógyszertárhoz kísérték, hogy tetanusz injekciót kapjon, és ellássák a sebeit. Ekkor azonban egy teherautó érkezett vidékről, és jobbnak látták a sérültet kórházba küldeni a fővárosba tartó járművel. Ez meg is történt, így Bojó Simont a Tétényi úti kórházba került, de ez sem segített a romló állapotán, és november negyedikén vérmérgezésben életét vesztette.

Október 25-én, csütörtökön a forradalmárokkal szimpatizáló érdi polgárok egy barikádot emeltek a mai Alsó utca végénél Budai úton, azért, hogy a szovjet tankok közlekedését megakadályozzák. A mai Magyar Földrajzi Múzeum épülete volt a Tanácsháza, és az előtte

levő területet nyugatról egy épület zárta le, amelyben a már fentebb említett gyógyszertár működött. Az Alsó utcával szemben a későbbi Elmű udvarban, illetve ma látható többszintes épületek helyén ekkor szabad terület volt, amelyet egy embermagasságú sövény választott el a főúttól. A két épület, illetve a sövény által határolt téren több száz ember jött össze a barikád mögött és körül. Az akadály körülbelül nyolcvan centiméter magas volt, kockakövekből épült, és az említett napon dél körül már állt. A főváros irányából ekkor két tank érkezett, és a barikád előtt megállt. A szemtanúk elmondása alapján a legénységük kez-

az akadályt képező kövekből szilánkok, repeszek repültek széjjel. Ezután a tankon levő géppuskából egy sorozatot adtak le az ácsorgó, nézelődő emberek feje fölé célozva, hogy szétzavarják őket. Sajnos egy halálos áldozata is volt a lezajlott eseményeknek. Az itt tartózkodó fiatalember Firtelmeister Sándort, amikor a sövény mögött megpróbált elbújni, egy repeszdarab pont a homlokán találta el, amelynek következtében szinte azonnal meghalt. Még a forradalom alatt az Érd-Tusculánium-i sírkertben helyeztek végső nyugalomra.

A sajnálatos esemény tovább növelte a feszültséget a településen. A már emlí-

detben még barátságosan viselkedett, az első torony tetejét kinyitották és megpróbálták kommunikálni a barikád környékén állókkal. Ekkor azonban váratlan esemény történt. Egy ismeretlen, – a visszaemlékezők szerint valószínűleg nem helyi lakos –, fegyverhez jutott a fővárosból Ercsibe tartó három sorállományú katonától, és ezekből lövéseket adott le a tankra az akkor még Alsó utca sarkán álló ház kertjéből. A harckocsi személyzete nem sérült meg, de azonnal visszahúzódtak a járműbe. Ekkor az első páncélos hátrátolatott, majd lövést adott le a barikádra, amelynek következtében

tett gyógyszertár épületének ablakából Gévay Nándor mondott beszédet az összegyűlt majd kétszáz fős tömeghez. Ebben először felolvasta az egyetemisták által megfogalmazott tizenhat pontot, majd mindenkit a törvényesség és a rend megőrzésére szólított fel. Ennek érdekében még aznap délután megalakították a Nemzetőrséget Riedlinger Tibor közreműködésével. A felelősség nagy volt, hiszen a település nyugalmanak fenntartása volt mindenki érdeke, ezért a Nemzetőrség mindvégig együttműködött a korábbi rendőrfenntartó szervekkel.

A megalakulás estéjén az akkori Tanácsháza környékén lakó embereket hívtak be, hogy a rend fenntartásában segídekzenek a rendőrségnek, akik sem elegendő létszámmal, sem társadalmi támogatással nem rendelkeztek, ahhoz, hogy a község békéjét biztosítsák. Másnap, október 26-án úgy döntött az időközben megalakult Nemzeti Bizottmány, hogy a Nemzetőrség létszámát tovább kell növelni és szükség van több vezetőre is. Így nevezték ki rendfenntartók helyettesének Bifkovics Józsefet, aki erre így emlékezett „...1956. október 26-án délután négy óra felé felmentem a Tanácsházához, mert úgy értesültem, hogy ott nagygyűlés van és előzőleg hallottam azt, hogy a tanácsháza előtt ismeretlen Érdiek barikádát emeltek. A szovjet csapatok azt a barikádát szétlőtték és egy lepattanó köszilánktól egy ember meg is halt. [...] Gévay Riedlingerhez utasított, illetve mindjárt be is mutatott Riedlingernek. Ekkor csak pár szót tudtam váltani vele, majd este hét óra fele visszamentem a Tanácsházára és ekkor ő helyettesévé tett engem.”.

Egy alkalommal a település vezetői fel akarták hívni telefonon a rendőrséget, de a készülék süket maradt. Ekkor Riedlinger Tibor Nagy Józseffel, – a forradalom kitörése előtti rendőrkapitány-nal –, és néhány nemzetőrrel az akkori Tanács, ma Magyar Földrajzi Múzeum épületéből átvitt a sikertelenül keresett intézménybe. Ott meglepő látvány fogadta őket: idegenek falhoz állították a bent levőket és pisztolyaikat, puskákat követelték. A fővárosból érkezőnek mondták magukat, és a fegyverek begyűjtésével magyarázták tettüket. A feszült helyzetben sikerült áthívni őket a Tanácsháza épületébe és elvenni a gyilkolásra alkalmas eszközeiket, nem lehetett ugyanis biztosan tudni az ismeretlenekről, hogy milyen szándékaik vannak a továbbiakban.

Érden, október 28-án megválasztották az új Nemzeti Bizottmányt, amelyben, – a korábbi testülettel ellentétben –, már nem kaptak szerepet a forradalom előtti kommunista községi elöljárók. A vezető ismét Gévay Nándor lett. Ő megerősítette, hogy a rend fenntartásához továbbra is nagy szükség van a Nemzetőrségre, ezért a létszámukat fel emelte, és fegyvereket hozatott számukra a szolgálatukhoz. A testület létszáma elérte a nyolcvan-száz főt, és a rendelkezésre álló személyek fele állandó

szolgálatban volt. Ugyanekkor a rendőrség állományát sem oszlatták fel, tagjai együtt járták a település utcáit, védte a középületeket a nemzetőrökkel: két civil ruhás karszalagos nemzetőr és egy egyenruhás rendőr alkotott egy járőrt. Az ellenőrzések során ugyanis sok kisbadult köztörvényes bűnözőt feltartoztattak, de nagyobb gondot jelentettek a fővárosból menekülő korábbi ÁVH-s vezetők, akik közül többet elfogtak az igazoltatások során. Sorsuk bizonytalan volt, de így megmenekültek a forradalmárok haragjától. A nemzetőrök nehéz helyzetben voltak, ugyanis a településen elterjedt, hogy kiket tartanak fogva, ezért fenn állt a veszélye, hogy a közhangulat ellenük fordul, ezért az elfogott tiszteket a fővárosba szállították a Markó utcai börtönbe és a XI. kerületi rendőrkapitányságra.

A tanúvallomásban említett pártház – ma a Felső utca 33. Lukin László Alapfokú Művészeti Iskola épülete – védelme is indokolt volt. Idegenek többször megpróbáltak behatolni ide, mivel úgy gondolták, hogy az épületben fegyvereket rejtgettek a kommunista vezetők. Nem alaptalanul. Amikor behatoltak a helységekbe, azonban nem találtak semmit, mivel az itt található géppisztolyokat már korábban átvitték a szomszéd lakóház padlására.

Az Óváros fölött található Kastélydombon a főváros védelmét biztosító nyolc légvédelmi ágyúval rendelkező bázis volt, ahol a Magyar Néphadsereg katonái teljesítettek szolgálatot. A forradalom kitörése után a katonák a helyükön maradtak, de tudták ezt tököli repülőtéren tartózkodó szovjet katonai vezetők is, akik parancsára egy századnyi katona átkelt a Dunán és megtámadta a magyar őrséget. Többen álmukból riadva alsóneműben menekültek el korábbi szolgálati helyükről a település lakóházai közé. Ők voltak a szerencsésebbek, hisz akinek ez nem sikerült, az fogságba esett és a szovjetek magukkal vitték. Azon óvárosi lakosok, akik kapcsolatba kerültek a menekülőkkel, később elmondták, hogy utólag már gyanús volt a katonáknak a politikai tiszta magatartása, aki a korábban megszokottal ellentétben csak egy őrfelállítását engedélyezte az ominózus éjszakán. Az objektumhoz egy lőszerraktár is tartozott, amelyet a szovjetek felgyújtottak és abból több órán keresztül, tűzijátékhoz hasonlóan, repültek szét

a felrobbanó lövedékek a lakosok nagy riadalmára. Egy alkalommal, – a fővárosból teherautón érkező forradalmárok –, fel akarták használni az elhagyott ágyúkat, de a nagy sár miatt nehezen tudtak közlekedni, így nem tudták azokat Csepel teherautójukkal elvinni. Ekkor úgy döntöttek, hogy a helyszínen használják őket. A helyi gazdák értesültek erről, és sikeresen megakadályozták ezt. A bázis azonban szabadon, őrzés nélkül maradt, és ezt sokan kihasználták az itt talált fegyvereket széthordták. Tudta ezt a Nemzetőrség vezetője Riedlinger Tibor is, hiszen maga is e településrészen élt, ezért járőrt küldött ki a fegyverek összegyűjtésére, és így az esetleges harcok megelőzésére.

A község központjában az okozott izgalmat ezekben a napokban, hogy Parkvárosból – ahol szintén volt az óvárosihoz hasonló légvédelmi üteg – hoztak egy ágyút az akkori posta, ma Szabadság tér 9, épülete elé, hogy az esetleges szovjet csapatokat feltartóztassák. Erre Gévay Nándor így emlékezett: „...a lelkes érdi fiatalok készültek az ellenállásra. Én tisztában voltam vele, hogy a tankágyúk ellen felesleges hősködni lenne kézfegyverekkel szembeállni, ezért leszedtem a géppuskát a tanácsháza tetejéről és visszavittem az ágyút, amit Parkvárosból a honvédektől hoztak el a gyerekek.”

Az érdligeti csoport

Az érdligeti forradalmárok ténykedése jelen ismereteink szerint elsősorban a településrészen áthaladók ellenőrzésére és a rend fenntartására szorítkozott. Előbbi okán eltorlaszolták a mai Balatoni utat a vasúti töltés alagútjánál azokkal a munkagépekkel, amelyekkel a környéken a földmunkákat végeztek. Az utóbbira pedig itt is Nemzetőrséget szerveztek a Riedlinger Tibor által vezetett csoporttól teljesen függetlenül. „... október 28-án jelentkeztem Borsics őrnagynál azért, hogy a nemzetőrségbe vegyenek fel. Ugyanis felhívás jelent meg, amely szerint élelmiszerszállításokban való részvételre továbbá a közbiztonság megőrzésére a katonákkal vegyesen polgárőrség állítanak fel. Felvettek és az élelmiszerszállítási csoportba osztottak be. Majd két nap múlva a járőrözők közé kerültem.

Ekkor már Érdliget különválva Érd községtől, külön Nemzeti Bizottmányt választott és a nemzetőrség megalakult. A nemzetőrségben előbb Könyves György volt a parancsnokom november 5. után Harangozó lett a parancsnok...” – vallotta a megtorlás során tartott bírósági tárgyaláson D. István.

A bírósági jegyzőkönyvekből kiderült, hogy a környéken egy magukat fővárosi forradalmároknak való csoport fosztogatott, ezért is szükség volt a Nemzetőrség létszámának növelésére. Így az létszámemelést követően a csoport létszáma elérte a harmincöt főt és tevékenysége a fent említett okok miatti járőrözés mellett az utak ellenőrzésére is kiterjedt. Ennek során ők is több menekülő ÁVH-s tisztet tartottak fel, vettek őrizetbe, és az akkori helyi tanácsi kirendeltségre kísérték őket. Kihallgatás után a pincében őrizték, majd november elején az akkori Casino épületébe (ma Balatoni út 66.), később pedig szintén a fővárosba szállították a csoportot.

Az Érdliget és Diósd között található Kopasz hegyen az Óvárosihoz, illetve a Parkvárosihoz hasonlóan szintén légvédelmi üteg állomásozott, amelyet elhagytak a katonák. A környékeliek itt is széthordták a fegyvereket és még sokáig elhagyatott volt az egykori bázis, amely így a gyerekek kedvelt játszóhelye lett a forradalom napjai alatt.

A forradalom leverése

1956. november 4-én hajnalban megindult a szovjet csapatok inváziója a főváros irányába. A Székesfehérvár felől érkezőknek Érdnél kellett átmenniük és ez komoly veszélyt jelentett a lakosságra és a településre. A Nemzetőrség vezetői a lakóknak kiadták parancsba, hogy semmiféle cselekménnyel ne provokálják az átvonuló páncélosokat. A legnehezebb feladatot Bifkovics József vállalta magára, amelyről így vallott a bíróságon: „...A pontos időre már nem emlékszem, egy alkalommal Tárnok felől szovjet csapatok jöttek gépkocsikon egy-két páncélossal és eléjük mentem egy tolmáccsal. Előzőleg kiadtam, illetve megismételtem azt az utasítást, hogy a szovjet csapatokra ne lőjenek. Közöltem a szovjet parancsnokkal, hogy nyugodtan átvonulhatnak, a szovjet parancsnok maga mellé ültetett a gépkocsiba és így vonultunk át a községen. Az

átvonulás alatt egy-két lövés eldördült a szovjet csapatokra, de hogy kik adták le nem tudom.” Ezen kívül a településen semmiféle atrocitás nem történt.

Néhány napon belül a szovjet csapatok Érdet is megszállták. Kis csoportokban vonultak végig az utcákon, és a fegyverek után kutattak. Szemtanúk elmondása alapján barátságosan viselkedtek. Voltak, akikől szotyolát is elfogadtak és olyan

vezetőit a megtorlás során bíróság elé állították. Bifkovics József volt az elsőrendű, Riedlinger Tibor másodrendű és D. István harmadrendű, valamint R. Attila negyedrendű vádlott. Perükben 1957 szeptember 20-án hirdettek ítéletet: a Nemzetőrség egykori parancsnoka két év börtönbüntetést, helyettese két év hat hónap, D. István négy év, R. Attila két év hat hónap letöltendő szabadságvesztést

eset is előfordult, hogy a Dunát a Szezei csatornához nézték és a helyi lakosságtól kérdezősködtek, hogy hol is vannak tulajdonképpen.

A megtorlás

A Nemzeti Bizottmány és a Nemzetőrség helyi vezetőinek köszönhetően Érdnél nem voltak komoly harcok, így a település nagyobb károk nélkül átvészelte az eseményeket. A községi tanács végrehajtó bizottsága már november 12-én összeült, és értékelte a történeteket, mint arról a jegyzőkönyvek tanúskodtak:

„...Szépe György vb. elnök ismertette a 2 héttel ezelőtt megalakult Nemzeti Bizottmány munkáját. Elismeréssel állapította meg, hogy a község nagyon sokat köszönhet a Bizottmánynak. Az Ő értékük, hogy a községben nem volt gyilkolás rombolás. [...] jegyzőkönyvileg kell megköszönni Géway kártársnak és a vele dolgozóknak, a község érdekében kifejtett munkájukat.” Később a tanácselnök indítványára ezt határozatba is foglalták.

Ennek ellenére a forradalom helyi

kapott. Az ügyvédek fellebbeztek az ügyben, így az a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának népbírói tanácsa elé került, amely 1958. március 18-án mondta ki az ítéletet, melyben az első és másodrendű vádlott büntetését egy évre mérsékelte, és mivel ők 1957 március elseje óta előzetes letartóztatásban voltak ezt beszámította az ítéletbe, így másnap szabadulhattak. A harmad és negyedrendű vádlott büntetését helyben hagyták.

Géway Nándort is letartóztatták és az Aradi utcába vitték kihallgatásra. „...azt kellett bevallanom, hogy Győrben nyugati küldöttséggel tárgyaltam, hogy röplapokat vittem Pestről, hogy kommunista irtásra törekedtem.” A vádak természetesen hamisak voltak, de a verések és a lelki terror hatására aláírta a jegyzőkönyvet. Ennek eredményeképp Kistarcsára került, ahol mostoha körülmények között, ablaktalan, fűtetlen barakkokban tengették életüket az elítéltek. Az utolsó két hónapot Tökölön töltötte, ahonnan 1957 karácsonyán szabadult.

Messziről jött ember: Krisztián Ferencné Marika

„Nem hagytam, nem hagyom el magam”

Van az úgy, valakit már nagyon régen ismerünk látásból. Találkozunk vele az utcán, boltban vagy más helyeken. Aztán az élet úgy rendezi, valamilyen alkalom, esemény következtében, közel kerülünk egymáshoz. Rácsodálkozhatunk a másik belső szépségére. Augusztusban a Nyugdíjas Pedagógus Klub kecskeméti nyaralásán voltunk együtt Krisztián Ferencnével, Marikával. Amikor meguntuk a fürdözést, otthagyva a többiek, begyalogoltunk a városba, hogy jobban megismerjük szépségét, értékeit, történelmét. Kiváló cukrászdáit és persze „Nagymama konyháját”, melynek finom ételeit, hideg sörét élvezhettük kényelmes székeken ülve, az utcai forgatagot figyelve. Színes egyéniségére akkor csodálkoztam rá, határoztam el, meginterjúvolom. Másoknak is beszéljen magáról, mélyebben megismerhessem én is.

Teljesen szokványos pici faluban születtem, de a környékünkön a mi falunk volt a legnagyobb. Nálunk volt a templom, az iskola. Nem túl nagy falu Zalában Lipeszentadorján. Volt egy hosszú és két kisebb utcája. Akkor talán 1200 fő körül lakhatják. Apai, nagyszüleim a közeli Hernyékről költöztek oda.

Már dédapám, nagyapám is cipész-mester volt. Az lett dédapám mind a négy fia is. Mivel nem volt szükség ilyen sok cipészre abban a kis faluban, nagyszüleim sommásként (summásként) vállaltak munkát Somogyváron. Apám ott született. Majd Lispére költöztek a templommal szemben épített házukba, ahol utcára nyílt a tágas műhely.

Szép polgári házuk volt, polgári stílusú berendezéssel. Amikor náluk laktunk, mi a kisházban, ők pedig a nagyban aludtak. Korábban a tisztaszoba – nagyszoba – a vendégeké volt. A konyhában volt a sütés-főzés, az étkezés.

Csodaszép udvarunkban volt a kemence, a kamra után egy fedett részen. Hátul volt az istálló, két tehénnel. Két-három disznó az ólakban. Mindenféle lábasjóságot is neveltek: baromfit, kacsát, libát. Nagy volt a kertünk. A szükséges zöldségeket megtermelték benne. Krumplicsodánk külön volt, kukoricással. A hegyünkön szőlőt termeltek, a kisházban és a nagy szőlőben.

A kertünk végében folyt a falu patakja. Gáttal elkerítették, felduzzasztották a vi-

zét, szárazság idején abból locsoltak. Mi gyerekek abban fürdőztünk.

Több forrás is volt a falunknak. 3-4 csatlád – aki ott lakott –, annak a vízből ivott, azt használta főzésre. Onnan hordtuk haza

vödörökben. A forrásoknak jó ízű vize volt. Amikor kész lett a házuk a közelben, ott is volt forrás, de apám ástott kutat csináltott nekünk, hogy az udvarunkban legyen a víz.

A világítás, a helyiségek fűtése gázzal történt, mert nálunk már a múlt század első felében bevezették a házakba. Nekem sem kellett soha fával fűtenem – nem kerültem ilyen körülmények közé – nem is tudom, hogyan kellene? Gázlámpával világítottunk, ami majdnem olyan fényt adott nekünk, mint az elektromos világítótestek.

*

Édesapám, Baksa László követte a kiváló iparos család mesteriségét, melyet nagyapámtól tanult. Vásárokra eljártak. A falu jegyzője náluk csináltatta a cipőit. Híresen jó mesterek voltak, sokan ismerték őket. Nem csak csizmákat készítettek, jó minőségű cipőket is. A lekopott talpakat javították, ha pedig tönkrement a csizma feje, újat készítettek helyette. A parasztok behozták a csizma szárát – ha az még jobb állapotban volt –, ők pedig új fejet készítettek rá. Arra emlékszem, hogyan sorakoztak a csizmaszárok nagyapám műhelyében. A nagyanyám mesélte, eljártak az iparos bába is.

A műhely az utcára nyílt, az jött be oda, aki akart. Esténként sokan felkeresték őket a falubeli férfiak. Jöttek a szomszédok, jöttek beszélgetni. Miközben azok a padokon ülve társalogtak, iszogattak, ők ketten dolgoztak tovább. Anyám, nagyanyám is ott voltak, kukoricát morzsolnak kézzel. Kézi morzsolónk nem volt akkor még. Asszonyokra nem emlékszem, hogy jöttek volna, csak férfiakra. Amikor az ipar cipőket kezdett termelni olcsón, kevesebb lett a munkájuk. Apám munkát vállalt az olajiparban. Elszegődött Bázakerettyére munkásnak.

*

Mi gyerekek – az öcsém is – nyarainkat a nagyszüleimnél töltöttük. A zalai táj dimbes-dombos, nagyon változatos. Kis dombok, nagy dombok, kis erdők, nagy erdők váltakoznak. Az erdőkbe jártunk gombászni. Vargányát, keserűgombát, róka gombát szedtünk. A vargányát anyukám megszártotta.

Anyai nagyszüleim parasztemberek voltak, sok földjük volt. A háztartást nagyanyám és dédanyám látta el, a többiek a földeken dolgoztak. Erdőik, szántóik, legelőik, szőlőik is voltak. Együtt élt, együtt dolgozott a szülőkkel az összes gyermek, és nagyapám testvérei is.

Az '50-es években nagyapámat kulákká nyilvánították. Mindenüket elvették, őket pedig Hortobágyra vitték egy tanyára.

Istállóban aludtak szalmán, másokkal együtt. Nem csak éheztek, dolgoztaták, de a férfiakat verték is. Korábban szabadultak, de csak az 1956-os forra-

láshoz a könyveimet, tanszereket.

Anyai nagyapám testvérének volt egy nálam négy évvel idősebb lánya, Baksa Edit. Érettségi után óvónőképzőbe ment.

dalom után jöhettek haza. Nem jöttek, nem jöhettek, mert határsávbán laktunk. Addig Etyeken nagyapám egyik testvére fogadta be őket. Juliska néni ott is maradt, Pista bátyám Somogyvárra nősült, ott telepedett le. Károlynak sikerült nyugatra szökni, most is Amerikában – New Jersey államban él. Nem beszéltek nekünk arról, mi történt velük ott. Csak azt láttam, amíg nem voltak szabadok, anyám nagyon sokat sírt. Kukoricamorzsolás közben az öcsém hallottunk szófoslányokat, amik félelemmel töltötték el bennünket. Nem értettük a szavakat – ismeretlenek voltak a fogalmak, amiket használtak. Éreztük, ők is féltek.

A szüleim apai nagyszüleim közelében vetek telket, azon építkeztek. Ott jártam nyolcadikos koromig iskolába. Ötödikes koromban anyukám kitalálta, tanuljak hegedülni. Volt a faluban egy idős ember – Raffai bácsi –, aki szépen hegedült. Anyám elment hozzá megkérdezni, tanítana-e engem? Azt válaszolta, szívesen. Vetek nekem hegedűt, hozzá jártam hetente kétszer.

Amikor középiskolába kerültem Nagykanizsára – humán tagozatra –, ott is tanulhattam zeneiskolában. A gimnázium zenekarában hegedültem.

Nyaranta anyai nagyanyám testvéréhez Hernyékre mentem dolgozni. A testvére erdész volt ott. Hernyék pici, gyönyörűséges kis falu volt. Oda jártam hozzájuk nyolcadikos koromtól. Erdőt telepítettek. Ott dolgoztam a csemetésben és náluk laktam. Megkerestem annyit, hogy ősszel fel tudtam ruházkodni belőle, megvettem a tanu-

Nyári gyakorlaton Lentiben az óvodában dolgozott és én elmentem vele. Edit kedves volt a gyerekekhez, szépen beszélt velük. Ahogyan a gyerekek körülvették őt, jó volt látni a belőlük sugárzó szeretetet. Több napig voltam velük. Láttam, hogyan játszanak, esznek, alszanak. Akkor döntöttem el, óvónő leszek. Azt mondtam: megyek Sopronba, óvónőnek tanulni.

Más dolgok is érdekelték persze, a zene, az irodalom és a történelem, de akkor korlátozták az iskolákban az énekzeneoktatást, már nem volt szükség annyi énektanárra. Ezért végül az óvónőképzést választottam, a két éves főiskolát Sopronban. Én lettem ott Edit „utóda”. Nagyon jó helyre kerültem a suliban. Szabadszelleme tanárok tanítottak bennünket. Az unokanővérem Lentibe ment férjhez, ott is maradt óvónőnek.

*

Abban az időben a végzett hallgatókat kihelyezték az első munkahelyre, ahol szükség volt rájuk. Engem egy horvát határmenti faluba akartak küldeni, de nem fogadtam el az állásajánlatot. Így kerültem Bázakerettyére, a Dunántúli Kőolaj és Földgáztermelő Vállalat óvodájába. Oda jártak a környékünkről dolgozni. Földgáz termeltek ki, műhelyek, tartálpark tartoztak hozzá. Volt egy óvodája, oda vetek fel óvónőnek. Dajka és konyhalány segítette a munkámat. A cég alkalmazottjaként dolgoztam. 1967. augusztus 1-jén álltam munkába.

Mikulás ünnepségre kellett valaki, aki

beöltözik a gyerekek kedvéért. Nem ismerem az ottani fiatalokat. A Szülői Munkaközösség elnöke megígérte, küld nekem egy „Krisztit” és az az én Ferim volt. Jött Mikulásnak és velem maradt örökké.

*

A következő évben, 1968-ban házasodtunk össze. Nálunk a falusi lakodalomnak gazdagok a hagyományai. A lakodalmak a házaknál három naposak voltak. A fiatal pár nevében a vőfély hívta meg a vendégeket. A távoli családtagoknak, vendégeknek levelet írtunk. Egy kerek hétig készültünk rá. A sütőasszonyt 4-5 nő segítette. Először az elállósabb süteményeket készítették el. Az aprósütemények alapanyagait – lisztet, cukrot, vaját – a meghívottak hozták. Pénteken vágták le a disznót, csirkéket, tyúkokat. A faluban gyűjtötték be a szükséges mennyiségű edényfeléket – tányérokat, tálakat evőeszközt, abroszokat. Mindenki segített valamivel a vendégek és falusiak közül.

Pénteken a férfiak kirámolták a szobák bútorait a kamrába, padlásra, szomszédokba. Hosszú asztalokat, mellé hosszú padokat raktak, hogy elférjenek rajta. Nálunk 80 fő vendég volt. A szomszédok mindig meghívottak voltak, mert mindenben segítettek a lakodalom idején. Mindkét szomszédban, otthon két tűzhelyen történt a sütés.

A polgári esküvőt 1968. október 26-án, szombaton négy órakor tartottuk. Az egyházat utána egy héttel Kiskanizsán. Csak a szülők és a két tanú voltak azon jelen. Abban az időben pedagógusnak nem volt ildomos a nyilvános templomi esküvő. A vendégek így csak a polgári esküvőn vetek, vehettek részt. A ruhám fehér kosztüm volt, pici fáttyollal a fejemen. A vőlegény fekete öltönyt viselt.

Szegedinácz Anna

(Folytatás a következő számban)

Sebestyén Erzsébet története

Egy lány a „kastélyból”

Sebestyén Erzsébet nem egy szokványos családban nőtt fel. Édesapja Sebestyén József, akit a falu „Jostyi” néven nevezett. Arról volt híres, hogy munka után naponta járta azokat a helyeket, ahol régészeti lelőhelynek gondolt. Múzeum akkor még nem volt Százhalombattán, így Jostyi bácsi ásott, keresett, talált, tisztította és eltette a megmentett leleteket. Amikor már lehetősége lett rá, mert megnyitott a „Matrica” Múzeum, minden átadott. Nemcsak a helyi, de a Nemzeti Múzeumnak is. Semmit nem tartott meg. Ma a lányával, Erzsivel beszélgettem édesapjáról, és arról, hogy az alma nem esett messze a fájától. Hogy miért az alábbiakból kiderül.

- Ismerve a család a téglagyárhoz való kötődést, mivel tagjai ott dolgoztak, azt gondoltam, Te is ott nőttél fel.

- Így igaz, apám és nagyon sokan a családból a téglagyárban dolgoztak, ott is laktak. Póth nagyanyámék a híres „gangos” házban. Mi mint gyerekek látogatónak jöttünk, de amikor a szüleim összeházasodtak, a „kastélyba költöztek”, ami ma a „Matrica” Múzeum. Talán nem is volt igazi kastély a Bíró Pál idejében sem, inkább csak udvarház. Mindenki kastélynak nevezte, de amikor mi ott laktunk már udvarház sem volt, hanem lakásokat alakítottak ki belőle. Egy fedél alatt, de külön lakásokban laktunk. Szoba, konyha spájz, ahogyan akkor szinte mindenki. Aki utoljára az ötvenes években látta, nem ismerne rá, mert a múzeum épületén kívül semmi nem maradt.

- Gyermekkoromban anyám hetente kétszer kiküldött a pusztára tejért. Az istállóba kellett menni, ahol hűtőrácsra csorgott le a tej, és mire hazaértem a faluba még hideg volt. Olyan tejet azóta sem ittam, olyan volt az íze, mint a mandula.

- Az volt a tehénistálló, olyan 60-70 tehénnel, de volt külön helye a lovaknak. Ott volt a kovácsműhely - az idősebbek jól emlékezhetnek rá -, és egy gombüzem is. Ez a TSZ mellékhüvellyé alakult munkát adott az asszonyoknak, akik már nem tudtak a földet, a kertészetben dolgozni. Verebi nagyapámék a kastéllyal szemben a régi cselédlakásokban éltek. Ezt azért nevezték így, mert a kastély mindenkor urinak a

cselédjei laktak ott. A lakások melletti udvarban tarthattak állatokat, tehenet, disznót, baromfit, még kialakíthattak konyhakertet is. A vizet egy „ágaskútból” nyerték,

1. épület helyén a gépműhely állt.

Verebi nagyapám tehenész volt a TSZ-ben, ő gondozta azokat az állatokat, akikből azt a tejet fejték, amit hazavittél.

- Meddig voltál a „kastély” lakója?

- Apám vett egy telket az Újtelepen, 1962-ben költöztünk az új házba. Az akkori KÜKÜ-nél dolgozott, mint kőműves, így aztán értett a ház építéséhez. Rengeteget dolgozott, de az anyám és mi gyerekek is. Anyám a kertészetben, így 14 évesen az általános iskola után ott kezdtem dolgozni. Nagy szükség volt a keresetemre. Már 11 évesen, mivel én vagyok a legidősebb – három öcsém van – rám maradt a háztartás.

Főztem, mostam, takarítottam. Erről eszembe jut egy történet. Lehettem vagy 11 éves, amikor anyám rám bízta, hogy

az állatokat is abból itatták. Ezek az épületek a mostani Pannónia lakótelep helyén voltak. Az SZTK mögött volt a mázsaház és a szérűskert, ott tanultam meg biciklizni. Az

vágjak le egy tyúkot, abból főzök levest. Főztem volna, de sehogy nem tudtam rászánni magam, hogy elvágjam a nyakát. Fogtam a tyúkot és egy kést, kiültem a

kapuba és vártam, hátha jön valaki és ki segít. Szerencsémre arra jött egy szakács néni, így lett leves, mire hazaértek. Néha apámnak vittük az öcsémmel az ebédet, gyalog a téglagyárba. Volt úgy, hogy az érdibe, mert oda kellett menni, ahol szükség volt esetleg robbantóra. Amikor nem a gyárban dolgozott „szabadidejében” fuvarozott a Manci néniékkal. Később a varrodában helyezkedtem el, ami a barakkoknál az erőmű mellett volt, de dolgoztam a DKV-ban is.

- Édesapád nagy gyűjtő hírében állott. Mikor jutott ideje a régészkedésre?

- Amikor készen lett a ház, mi már nagyobbak lettünk, úgy 1968-70 táján kezdte el, mert akkor vett a faluban a hegyen egy kis telket. Előtte nem volt sem ideje, sem ereje, hogy ássa a földet, mert a régészet nem könnyű munka. Neki ez lett a szenvedélye. Valahogy mindig ráérzett, hogy hol kell ásni, és ott mindig talált is dolgokat. Ez nagy boldogságot okozott neki. Hozta, amit talált, megtisztította, rendszerezte, dokumentálta, mit hol talált. Nekünk meg mindezt elmesélte otthon. Egyet nem engedett, azt, hogy hozzányúljunk a féltve őrzött leleteihez.

Találkozott Ferenczi Illéssel az akkori tanácselnökkel, aki tudta, hogy apám milyen értékes dolgokat ásva ki a földből. A 108 épület pincéjében, ahol talán egy klub is működött, odavitték a gyűjteményt, mert nálunk már nem fért el.

- Nagyon sokat beszélgettem édesapáddal, több óras hanganyagom is van, amin mesélt, nem csak a régészetről, de a falu történetéről is. A háborús évekről, sok mindenről. Megkérdeztem akkor tőle, hogy miért nem tartott meg legalább valami fülbevalót a feleségének, mert ilyeneket is talált. Mit gondolsz mit válaszolt?

- Azt, hogy semmit nem tartott meg. Mindent, de mindent leadott a „Matrica” Múzeumnak, de még a magyar Nemzeti Múzeumba is került a talált dolgaiból. Akkor még nem voltak olyan szigorúak a szabályok, mint ma, hogy csak hivatásos régész áshat.

- Édesanyád, hogyan viselte, hogy a ház tele volt régiségekkel, a férje munka után megy ásni, hogy felhozza a föld alól a régmúlt emlékeit?

- Gondolom néha elege lett belőle, de alapvetően elfogadta apám gyűjtő szenvedélyét. Nemcsak leleteket gyűjtött, de nagyon szeretett olvasni, főleg történelmet, és vett is könyveket. Többévi rendőrújságot

gyűjtött össze és be is köttette, amit neked adott. Mesélt nekünk is sok mindent, de tudod, hogy van. Az ember fiatal korában sok minden után érdeklődik, ritkán a régi dolgok iránt.

- Örökölte-e valaki a családból édesapád régészeti kutató, gyűjtő szenvedélyét? Maradt-e valami az ő gyűjtéséből?

- Jóska öcsém és fia, Tamás, de ők nem régészkednek, de a gyűjtőszenvédeley tovább él bennük. Régi rádiókat, képeket, családi fotókat, és ki tudja mi mindent gyűjtenek. Amit tisztelőitől barátaitól ismerőseitől kapott emlékeket, ajándék tárgyakat, azokat gyermekei és unokái között osztotta szét.

- Most már évek óta nem Százhalombattán élsz. Mi történt veled amióta elmentél?

- Az élet úgy hozta, hogy elkerültem

Százhalombattáról, Ráckeresztúrra. Ott építkeztem. Azóta is ott élek, ma már nyugdíjas éveimet töltöm.

Édesapám közösségi ember volt, én is az vagyok. Még ő a régmúltat kutatta én a jelenben próbálok segíteni. Önkéntes munkát végzek szívkórházban, betegek között tevékenykedem, segítem a nővérek

munkáját, heti egy alkalommal. Nyugdíjas egyesületek, fogyatékos emberek rendezvényein, egészségnapokon végzek önkéntes munkát. Részt veszek adományok gyűjtésében, például a Mikulás gyárban, de más helyeken is. Apához hasonlóan szeretem a történelmet, irodalmat, sokat olvasok. Az ő nyüzsgését, érdeklődését minden iránt én örököltem. Gyűjtési szenvedélyét a régmúlt emlékei, használati tárgyai iránt testvéreim és unokái. **Jankovits Márta**

Szomszédoló

Piaci portya Érden

Éjszaka volt, fél egy, én épp akkor fordultam a másik oldalamra, amikor egy Érdhez közeli településen, Szigetszentmiklóson **Tarrósi Jánosnénál** csörgött az óra és már kelt is, azért, hogy összerakja a piacozáshoz elengedhetetlen kellékeit. Már közel 40 éve pakol, vásárol, mesélte egy jó pár órával később az érdi piacon a standja mellett állva ott ahol a zokniktól, az alsóne-

fog, de nem is ez élteti, a már megszokott hangulat, a közösség a barátok és persze az a kis mellékes jövedelem, ami nagyon jó kiegészítés a nyugdíj mellett.

Az Érdi Piac egy élő lélegző lüktető nagy egység ahol mindenkinek megvan a maga helye, mesélte **Tátrai Kati**, aki az ásványok szerelmese. Kati három gyermek édesanyja, először a házimunka mellett otthon

készítette ékszereit és interneten keresztül értékesítette azokat, de nagyon vágyott ki az emberek közé, így került az érdi piacra, no meg a százhalombattaira is, hiszen ez egy életforma, ahogy már azt fentebb említettük. Bármelyik országban vagy városban is jársz, ahhoz, hogy igazán megismerd az ott élő embereket látogass el a piacra, ami látvánnyal, illatokkal és ízekkel teli va-

műig, a pólótól a pizzamáig sok minden volt megtalálható. Ez bizony egy életforma, ő 30 évesen kezdte, és beleszeretett ebbe az életbe. A nagy szabadság, a sok visszatérő vásárló csábította, azóta is szívesen jön, ha ragyog a nap, fúj vagy esik. Ő erre született, mondta, bár meggazdagodni már nem

Kis piactörténet

Érden a piacozásnak régi hagyománya van. Még az 1700-as években az Illésházy grófok idejében kapta meg a település az engedélyt országos kirakodó és állatvásárra, mint mezőváros. A vásártér akkoriban a buszpályaudvar helyén volt ahova az ország minden részéről jöttek disznót, marhát, lovat eladni. Nagyvásár kétszer volt egy évben, egy tavasszal, egy ősszel.

Az 1970-es évekig, ha nem is országos, de működött állatvásár. A környező településekről, így Százhalombattáról is jártak át a gazdák főleg malacokat eladni. A helyén áruházat építettek a buszpályaudvar mögött.

Mindenki emlékszik a Fő utcai piacra, ami 1942-43-tól az 1980-as évekig, hetente kétszer kedden és szombaton várta a vásárlók rohamát. Idővel annyira zsúfolt lett, hogy az ott lakók sokat szenvedtek miatta. A piacra járók szerették ezt a helyet, mert közel volt. Az 1980-as években a zsúfoltságot még növelte, hogy megjelentek a lengyel árusok. Lehet, hogy az ott lakók nem örültek, de a vásárlók igen. Nagyon jó minőségi árut hoztak, ágytakarót, cipőt stb.

A fenti körülmények miatt az a döntés született, hogy az 1980-as évek második felében leköltöztették a piacot a mai helyére. Munkatársunk ellátogatott piactérre, leírva tapasztalatait.

rázslatos hangulatot áraszt. Itt Érden szinte kötelező az alku, no! nem a lángososnál, de úgy a piac közepe felé a zsbvásárnál ahol a kereskedők mellett, magán emberek is kínálhatják portékáikat ott igen.

Persze mint mindennek, ennek is szigorú szabálya van, mondta **Nyerki Dóra** az Érdi piacfelügyelő. Szombatonként egy-egy alkalommal 150-200 vásárló jön és kínálja portékáit az Érdi hagyományörző piacon. Hajnaltól zárásig folyamatos az ellenőrzés, de figyelni is kell, hiszen a rétestől a zöldségekig, a sült hústól a különféle sajtokig, nem beszélve a textilekről, a játékokról, a

© Török László - www.cix688.uw.hu

műszaki cikkekről, és még hosszan sorolhatnám... itt szinte mindent meg lehet találni. Figyelik az áruk eredetét, a kereskedők papírjait, az engedélyeket szóval mindent.

Nyerki Dóra minden új vásárlót meglá-

togat a standján, így természetes volt, hogy **Dr. Bengi Zoltánnal** is vált egy párszót, Ő mint első napos vásárló feleségével érkezett, tűnemezelt ajtódíszeket, kis gyapjú szobrocskákat hoztak, igazi iparművész

munkákat. Zoltán felesége sokat mesélt arról, hogy az internetről tanulták tanulják a technikát, ami számukra kikapcsolódás, a szellemi tevékenység után, egy új hobbi, egy új, egy más világ.

A sorok között sétálgatva azt láttam, hogy az egész piac aszfaltos, nem kell sárban tocsogni a kereskedőknek és a vásárlóknak sem, hol sátraikból, hol pavilonokból kínálják portékáikat, de vannak teljesen fedett és fedetlen részek is, az illemhelyek kulturáltak tiszták, és ha más hazai piachoz hasonlítjuk, jó helyet foglal el a sorban, az Érdi hagyományörző piac. Ide bármivel, lehet érkezni egy kis szombat délelőtti nézelődős, vásárlós családi programra. Igen bármivel, mert bizony láttam lóval, oldalkocsis motorral vagy éppen átalakított trabanttal érkező vásárlót. A hangulat remek volt, senki nem ment el üres kézzel. (Fotó: Török László - www.cix688.uw.hu)

© Török László - www.cix688.uw.hu

Dunamenti történet

Az építők: Szekeres József visszaemlékezései

Az ERBE két fő területet irányított: az építési fővállalkozót és a gépészeti vállalatokat, amelyek a technológiát hozták és szerelték. Azokkal nekünk csak annyi kapcsolatunk volt, hogy mi adtuk nekik a munkaterületet, amikor már olyan készülségekben volt az építkezés, hogy lehetett hozni a turbinát. A VERESZ (Villamos Erőmű Tervező és Szerelő Vállalat), a MAHADA (Magyar Hajó- és Darugár), a GANZ Gépészet a turbinát, a Ganz Villany a generátort hozta. A mechanizmus így működött. Mi ezekkel a cégekkel nem voltunk jogi kapcsolatban, csak a munkaterületet biztosítottuk nekik. Például amikor a főépületben a VERESZ megszerelte a villamos berendezéseket, utána visszaadták a munkaterületet, hogy állítsuk helyre, fessük újra.

- Ehhez rengeteg anyag kellett. Azokat hogy szállították ide?

- Hajón megrendeltük a kavicsot, amit kiraktak a Duna-parton. Építettünk egy betongyárat itt fent az erőműben, az építkezés helyszínén, az is hozzám tartozott. Korszerű berendezésekkel a kocsik odahordták, gépi berendezésekkel helyet csináltunk és jött az építésvezetőség, leadta a betongyárnál a rendelést, hogy pl. holnapra kérnek 10 köbméter B200-as, 5 köbméter 100-as minőségűt. Hatalmas mennyiség volt.

- Ennek a gyárnak a segítségével építették a lakótelepet is?

- Nem, annak itt külön betongyára volt. Először ugyan onnan hordták, amikor az előkészületi lakótelepről volt szó, de amikor kiderült, hogy többről van szó, akkor fönt, ahol a három toronyház van a szolgáltatóház végében, ott létesült egy másik betongyár. Ugyanolyan, mint lent nálunk, az erőműnél.

- Hogy döntötték el, hogy nekiállnak építeni, tervek készülnek, aztán jött az utasítás, hogy még, még többet? A második ütemet már tervezték?

- Azt már 1966-ban tervezték. Én már '68-ban, '70-ben azért építtettem az emeletes munkásszállókat, hogy a többi munkásnak is legyen hely. Összesen 3500 melósnak kellett szállást biztosítani. A földszintesekben csak 2500 ember fért el, azok tömegszállások voltak, az emeletesek viszont már négyágyas szobák.

- Mik épültek először? Mikor épült az első kémény?

- Ahogy a munkások elhelyezését szolgáló létesítmények megépültek, még épültek tovább, de vele párhuzamosan, ahogy a tervek készültek. Az Erőterv késedelembe volt a tervek készítésével, ezért szakaszos tervszolgáltatás történt. Ahogy jöttek a tervek, úgy álltunk neki az egyes nagyépületek, üzemépületek és tartozékaik építéséhez. 1961 tavaszán már megkez-

dődött a nagy vízművek, vízkivételi rendszerek kiépítése.

Az egyik oldalon megkezdődött az üzemi főépület építése, ami mára már el lett bontva. Ez egy hosszú, több száz méter hosszú építmény pincszinttel. A harmadik emelele egy nyitott üzemi szint volt, itt voltak azok a táptartályok, amelyekben a tartalékvíz volt elhelyezve a kazánokhoz. Aztán elkezdődött a főépületet kiszolgáló melléküzem-épületek építése, mint pl. a vízlágyító, a raktárépület vagy a műhelyépület. A másik oldalon, ahonnan a távvezetékek indulnak, a szabadtér. A nagy oszlopokat meg a hálózati vezénylőépületeket Száraz László csapata csinálta, de az összes többi épület az én csapatomhoz tartozott, ami az erőműben volt.

Elkezdődött a hidegvíz-csatornának az építése, ami a Dunából hozta be a hűtővizet. Nagy földgépekkel, egy újszerű építési móddal kezdődött el a vízkivételi mű építése, ami a legnagyobb vízkivételi létesítmény. Aztán elkezdődött a melegvíz csatornák és minden vízkivételi rendszerrel épülő dolog építése. Az első kéménynek az alapját 1961 decemberére el kellett készíteni. Volt egy betonlap, ami több ezer köbméter beton felhasználásával készült. Az átmeneti idom 26 méteres szintig ment, majd ezután indult állandó átmérővel, ami 10,3 méter volt, fel 200 méterig. Oldalról csatlakoztak be a füstcsatornák, ez szintén egy betonépítmény volt. A betonfalat az első magyarországi csúszós-zsalus rendszerrel készítették, a belső falazatát pedig a Gyárműanyag Vállalat készítette. A hőszigetelő és saválló burkolatot Dunaújvárosban egy külön gyárrészt készítette, hozzá méret szerint a téglákat. Belül volt a szigetelő réteg, legbelül pedig a saválló réteg. A füst a kazánokból jött, a füstcsatornák még ma is megvannak. A kémény építésével egyidőben kezdődött a kazánrendszer mélyalapozása. A kazánokba a lágyított víz került.

Egyedül Berzy Béla él azok közül, akik az első gép indításában részt vettek, ami 1963-ban történt. Ő akkor a villamososztályon dolgozott. Vannak még többen, akik itt laktak, Erdei Feri, Póli Józsa, Kékesi Pista.

- Ezek az épületek megkívánták, hogy építészeti szempontból speciálisak legyenek?

- Speciális volt mind, mert a vízlágyító nagy csarnokokból állt. Itt kaptak helyet a tartályok saválló burkolattal, mert savval is lágyították a vizet. A raktár és a műhely hagyományos helyiségek voltak. A kazán építése rendkívül nehéz volt, mert olyan pontossággal kellett elkészíteni a sok pillért, amelyben csavarok voltak, hogy

a nagy kazántartó vasoszlopok arra pontosan ráilleszkedjenek. Ezek a vasoszlopok tartották azokat a csőkötegeket, amelyekben cirkulált a víz. A gépház egy még nagyobb csarnok, két darupályával, ezen mozogtak azok a nagy portáldaruk, amik emelték be a gépeket. Alul jött a vasúti pálya, betolták a daru alá, a daru fölemelte és szépen behúzta a helyére. A turbina meg a generátor több tíz tonnás berendezések voltak.

- Ezek milyen gyártmányok?

- A generátort a Ganz Villany készítette, és a turbina is magyar volt.

- Hogy épült ez a nagyon magas 200 méteres kémény?

- Tulajdonképpen kívül volt egy ház kemény ponyvából, körbe lehetett járni és egy sátor volt rajta. Kívül rá volt építve egy durván 3 méter magas zsaluszerkezet, ami körbement. A kémény falában voltak a behelyezett vasak kengyelekkel összekötve, erre ráerősítve ez a ház speciális csőrlőszerű fogazott szerkezettel, ami mozgott és vitte mindig fölé a zsaluszerkezetet. A vasak legalább 5-6 méter hosszúak voltak. Nem hegesztéssel, hanem átfedéssel toldották őket, de egy kis hegesztés is volt időnként. A beton összefogta utána, amit ráöntöttek. Belül volt egy magas munkaszint, amiről betonozták. Olyan lassan ment, hogy 1 nap alatt, ha jól emlékszem, 3 métert ment. Nagyon lassan csúszott. Lehetett szabályozni. Ahogy győzték betonnal, úgy haladtak.

- A betont hogyan vitték fel?

- Belül volt egy ideiglenes lift, amellyel az eszközöket és az anyagot szállították. Több ezer köbméter betont használtak fel az építéséhez. Megbíztuk a Budapesti Műszaki Egyetem Geodéziai Tanszékét, hogy naponta jöjjön, mérje és ellenőrizze, hogy a függőleges tartása megvan-e a zsalunak.

- Mennyi idő kellett, hogy megszilárduljon a beton?

- A beton kötési ideje 8 óra, a szilárdulási ideje 24 nap. A kötés olyan volt már egy nap után, hogy lehetett feljebb menni, akkor már volt neki tartóképesége. Közben a vasak össze voltak szerelve. A 200 méter a belső burkolattal együtt 1963 nyarára készült el. Ezt is '61-ben kezdtük. Az épület mindig a kazánal párhuzamosan készült. Az első három kazán egyszerre épült, a 4-6. kazán másik ütemben épül de az ütemen belül a kazánhoz tartozó gépház részt készre kellett csinálni. Amikor készen lett a negyedik, akkor a negyedik gépházának is készen kellett lennie.

FOTÓGALÉRIA

Százhalom

2017. NOVEMBER

30 HÉTFŐ	Alfonz, Zenóbia	6 HÉTFŐ	Lénárd, Krisztina	13 HÉTFŐ	Szilvia, Szaniszló	20 HÉTFŐ	Jolán, Zsolt, Ödön, Bódog	27 HÉTFŐ	Virgil, Virgínia
31 KEDD	Farkas, Rodrigó, Wolfgang	7 KEDD	Csenger, Rezső, Ernő, Florentin	14 KEDD	Aliz, Vanda, Huba, Klementina	21 KEDD	Olivér	28 KEDD	Stefánia, Jakab
1 SZERDA	Minden- szentek Marianna	8 SZERDA	Zsombor, Kolos, Gottfrid	15 SZERDA	Albert, Lipót	22 SZERDA	Cecília, Filemon	29 SZERDA	Taksony, Ilma, Filoména
2 CSÜTÖRTÖK	Achilles, Bató	9 CSÜTÖRTÖK	Tivadar	16 CSÜTÖRTÖK	Ödön, Margit	23 CSÜTÖRTÖK	Kelemen, Klementina Kolumbán	30 CSÜTÖRTÖK	András, Andor, Andrea
3 PÉNTEK	Győző, Márton	10 PÉNTEK	Réka, András, Leó	17 PÉNTEK	Hortenzia, Gergő, Dénes	24 PÉNTEK	Emma, Flóra, Virág	1 PÉNTEK	Elza, Natália, Blanka, Bonita
4 SZOMBAT	Károly, Karola	11 SZOMBAT	Márton, Atád, Tódor	18 SZOMBAT	Jenő	25 SZOMBAT	Katalin, Liza, Katinka	2 SZOMBAT	Melinda, Vivien, Aranka
5 VASÁRNAP	Imre, Zakariás, Tétény	12 VASÁRNAP	Jónás, Renátó, Jozafát	19 VASÁRNAP	Erzsébet, Zsóka	26 VASÁRNAP	Virág, Szvetlana, Konrád, Viktória	3 VASÁRNAP	Ferenc, Olívia

Fotó: Török László